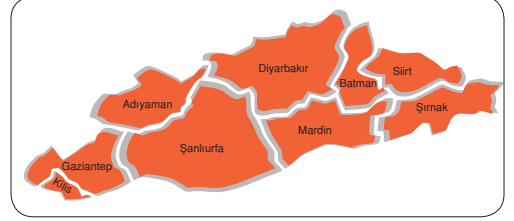

Bu projelerin bazıları şunlardır:

GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)

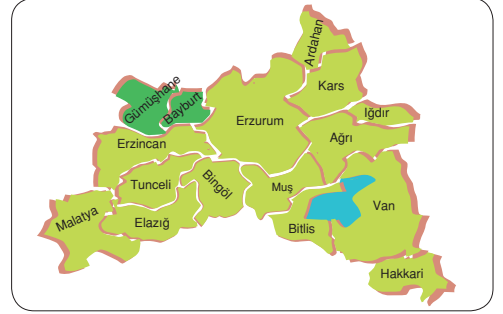
Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde yapımı öngörülen sulama barajları, sulama tesisleri, hidroelektrik santrallerinin yanı sıra altyapı, ulaştırma, sanayi, eğitim ve sağlık sektörlerinin gelişmesini amaçlayan büyük bir projedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illeri kapsar. Bunlar: **Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Mardin, Batman, Siirt, Kilis ve Şırnak**'tır.

DAP (Doğu Anadolu Projesi)

Büyük bölümü Doğu Anadolu'daki illeri kapsamaktadır. (**Ağrı, Bayburt, Gümüşhane, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Hakkari, Kars, Ardahan, Iğdır, Malatya, Tunceli ve Van**).

Bölgenin sosyal ve ekonomik açıdan belli bir plan çerçevesinde kalkınmasını amaçlamaktadır.

DOKAP (Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi)

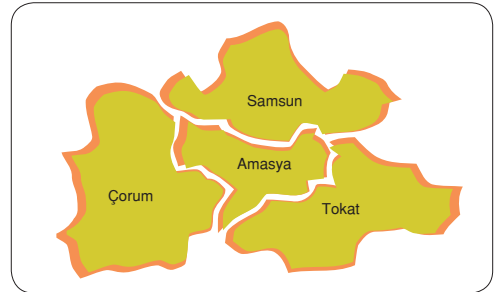
Proje Doğu Karadeniz'deki 7 ili kapsamaktadır. (**Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon**). Hedef yılı 2020 olmak üzere kısa ve uzun vadeli geliştirme projeleri içermektedir.

Bu projede Japonya ile bilimsel, sosyal, ekonomik bilgi işbirliği yapılmaktadır.

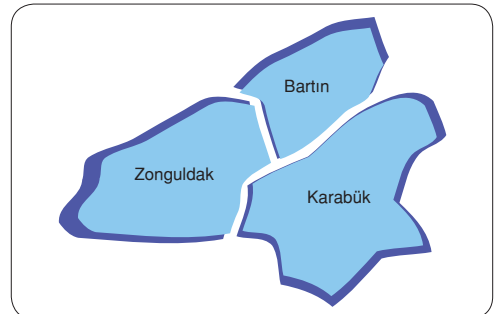
Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi

Yeşilirmak Havzası'ndaki **Amasya, Çorum, Samsun ve Tokat** illerini kapsamaktadır. Proje bir yandan bölgesel gelişmeyi amaçlarken öte yandan ekolojik dengeyi bozmadan bu havzada uygun arazi kullanımının planlanmasını ve doğal kaynakların değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

ZBK (Zonguldak, Bartın, Karabük Projesi)

Zonguldak, Bartın ve Karabük illerini kapsar. Amacı bölgenin ekonomik yapısını ve ortalama gelir düzeyini yükseltmek, bölgenin sosyal ve ekonomik yönde gelişmesini sağlamak ve ekolojik denge korunarak doğal kaynakların uzun vadede planlı kullanılmasını sağlamaktır.

Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Projeleri Haritası

Etkinlik 9

Aşağıdaki tabloda Türkiye'deki kalkınma projeleri verilmiştir. Projelerle ilgili bilgileri karşısındaki boşluklara yazınız.

	Bölgesel Kalkınma Projeleri	Projeye dahil olan iller	Bölgedeki önemli ekonomik faaliyetler	Bölgenin önemli doğal kaynakları
1.	GAP			
2.	Yeşilirmak Havza Projesi			
3.	Zonguldak - Bartın Projesi			
4.	Doğu Anadolu Projesi			
5.	Doğu Karadeniz Projesi			

Bölgesel Kalkınma Projeleri ile ilgili aşağıdaki yargıların sonuna ifade doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

İFADELER	D	Y
1. GAP'ın devreye girmesiyle zeytin ve turuncuğil üretimi artmıştır.	☐	☐
2. Yeşilirmak Gelişim Havzası Projesi, Çorum, Samsun, Amasya ve Tokat illerini kapsamaktadır.	☐	☐
3. Zonguldak, Bartın, Karabük (ZBK) Projesi uygulanan projeler arasındadır.	☐	☐
4. GAP'la birlikte sulamalı tarım alanları genişlemiştir.	☐	☐
5. Malatya, Elazığ ve Erzincan DAP'a dahildir.	☐	☐
6. Artvin, Gümüşhane ve Bayburt DOKAP içinde yer alır.	☐	☐

TÜRKİYE'DE İŞLEVSEL BÖLGELER

a. İşlevsel Bölge Nedir?

Doğal özellikler ve mal üretimi bölgeleri (**tarım ve sanayi bölgeleri**) dışında kalan tüm hizmet bölgelerine işlevsel bölgeler denir.

b. İşlevsel Bölgelerin Oluşturulma Gerekçeleri Nelerdir?

Şekilsel bölge ayırımına göre gelişmiş bir il ile gelişmemiş bir ili aynı bölgede gruplandırmak, yatırım teşviklerinin dağıtımında, bölgeler arası gelişmişlik farkını ortadan kaldırmada çeşitli sorunlara yol açmaktadır.

Bu sorunları, bölgeler arası eşitsizliği ortadan kaldırmak, bunun için daha sağlıklı istatistiki veriler elde etmek ve teşvikleri hakça dağıtabilmek için işlevsel bölgeler oluşturulmuştur. Böylelikle bölgeler arasındaki gelişmişlik farkı daha kolay ortadan kaldırılabilir.

Aynı şekilde dağlık bölge içine Uludağ'da, Nemrut Dağı da, Erciyes Dağı da girer. Ama işlevsel özellikleri arasında farklılıklar vardır.

TÜRKİYE'DE İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİNE GÖRE BÖLGELER

1. Mülki İdari Özelliklerine Göre Bölgeler:

Ankara İli Bölgesi, Çankaya İlçesi Bölgesi Acıbadam Mahallesi Bölgesi, Çınarlı Köyü Bölgesi, gibi.

2. Yerel Yönetim Özelliklerine Göre Bölgeler:

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bölgesi, Kadıköy Belediyesi Bölgesi, gibi.

3. Kamu Kuruluşlarının Hizmetleriyle İlgili Yönetim Bölgeleri:

Karayolları Genel Müdürlüğü, Su İşleri Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsülleri Ofisi, Türkiye İstatistik Kurumu'na ait bölgeler, gibi.

Aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölgeler arasında **sayılamaz**?

- A) Devlet İstatistik Kurumu Bölgeleri B) Büyükşehir Bölgeleri C) Çukurova Tarım Bölgesi
D) Su İşleri Müdürlüğü Bölgeleri E) İzmir İli Bölgesi

Etkinlik 12

Aşağıdaki ifadelerin sonuna ifade doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

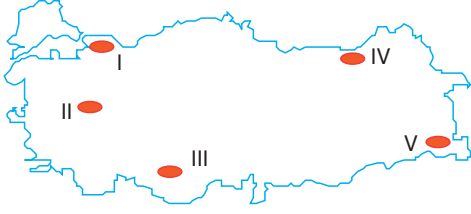
İFADELER	D	Y
1. Aşar vergisi 1950 yılında kaldırılmıştır.	☐	☐
2. Türkiye'de etkin nüfusun yarıdan fazlası birincil ekonomik faaliyetlerde çalışmaktadır.	☐	☐
3. Türkiye'nin engebeli bir ülke olması karayolu ve demiryolu yapım maliyetini artırmıştır.	☐	☐
4. Anadolu'da Urartu ve Hitit dönemlerinden kalan birçok kervansaray, cami ve medrese vardır.	☐	☐
5. Türkiye'de çeşitli iklimlerin görülmesi, tarımı yapılan ürün çeşitliliğini artırmıştır.	☐	☐
6. Türkiye'de ovalardan en fazla hayvancılık etkinliğinde yararlanılmaktadır.	☐	☐
7. Türkiye'deki ekonomik etkinliklerle doğal koşullar arasında çoğunlukla sıkı bir ilişki vardır.	☐	☐
8. Türkiye'de tarım alanları en fazla meyveciliğe ayrılmıştır.	☐	☐

Etkinlik 13

Aşağıdaki ifadelerde noktalı yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

- Anadolu'da ilk yerleşik hayatın göstergeleri dir.
- Türkiye'de etkin nüfusun yarıdan fazlası sektöründe çalışır.
- İzmir Büyükşehir Bölgesi, Su İşleri Müdürlüğü, Toprak Mahsülleri Ofisi bölgeleri bölge içinde yer alır.
- Türkiye'de bazı yerlerde kış mevsiminin soğuk geçmesi aksamalara neden olur.
- Türkiye'de iklim çeşitliliğinin fazla olması ve in de fazla olmasını sağlamıştır.
- Türkiye'de denizlerden , ve de yararlanır.
- Türkiye'de 1962'de Devlet planlama teşkilatı kurulmuş ve beş uygulanmaya başlamıştır.
- Cumhuriyetin ilk yıllarında özel sektörde sermaye birikimi olmadığı için ilkesi uygulanmıştır.

1. Türkiye'de bazı verimli tarım alanları sanayileşme ile birlikte sanayi tesisleri ve yerleşime açılmıştır.

Yukarıdaki Türkiye haritasında numaralanmış yörelerden hangisi buna örnek verilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Türkiye'de aşağıdaki arazi kullanımlarından hangisi doğaya zarar vermektedir?

- A) Bazı dağlık alanlarda kayak tesisleri kurulması
B) Yüksek yaylalarda büyükbaş hayvancılık yapılması
C) Yol yapılması için ormanların kesilmesi
D) Kıyı ovalarında endüstri bitkileri yetiştirilmesi
E) Tatlı su göllerinde balık yetiştirilmesi

3. Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayiye geliştirmek için birçok uygulamaya gidilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri **değildir**?

- A) Sanayi makinelerinin ithalatının kolaylaştırılması
B) Yolların ve ulaşım araçlarının geliştirilmesi
C) Kredi sağlanacak bankaların kurulması
D) Sektöre eleman yetiştirecek eğitim – öğretim kurumlarının açılması
E) Organize sanayi bölgelerinin kurulması

4. Anadolu'da tarih öncesi çağlardan beri çeşitli medeniyetler kurulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu medeniyetlerin Anadolu'da kurulma nedenleri arasında **yer almaz**?

- A) İklim şartlarının elverişli olması
B) Kıtaların geçiş güzergahında yer alması
C) Yeryüzü şekillerinin engebeli olması
D) Verimli toprakların bulunması
E) Çevresine göre su kaynaklarının bol olması

5. Anadolu, " Medeniyetlerin Beşiği Olan Topraklar. " olarak adlandırılmış ve burada kurulan medeniyetlerin hepsine " Anadolu medeniyetleri " denmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi "Anadolu Medeniyetleri"nden biri **değildir**?

- A) Hitit B) Urartu C) Hint
D) Bizans E) İyon

6. I. Ulaşım ve iletişim hizmetlerini geliştirmek
II. Ürün çeşitliliğini artırmak
III. Depreme dayanıklı konutlar yapmak
IV. Deniz turizmini geliştirmek

Yukarıda verilenlerden hangilerinin Doğu Karadeniz Bölgesi'nde uygulanmakta olan DOKAP'ın amaçları arasında yer aldığı **söylenmez**?

- A) Yalnız II B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölge değildir?

- A) Aydın İli Bölgesi
- B) Karayolları Genel Müdürlüğü Bölgeleri
- C) Bakırköy Belediye Bölgesi
- D) Taşeli Dağlık Bölgesi
- E) Koşuyolu Mahallesi Bölgesi

8. Doğu Anadolu, ülkemizde ortalama yükseltinin en fazla olduğu bölgedir. Yükselti ortalaması 2000 metreyi bulur. Bölgede yükseltinin yanında yer şekilleri dağlık ve engebeldir. Yükselti batıdan doğuya doğru artar.

Doğu Anadolu'nun fiziki özellikleri gözönüne alındığında ekonomik açıdan en fazla gelişim,

- I. doğa turizmi
- II. transit taşımacılık
- III. büyükbaş hayvancılık
- IV. tarıma dayalı sanayi

gibi alanlardan hangilerinde gerçekleşebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) III ve IV

9. – GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)
– DOKAP (Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi)
– Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi

Yukarıda verilen kalkınma projelerinin tümü için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Tarımsal amaçlı olmaları
- B) Nüfus artış hızını düşürmeleri
- C) Tarımda makineleşmeyi teşvik etmeleri
- D) Türkiye'nin gelişmemiş bölgelerinde kalkınmayı amaçlamaları
- E) Göçü artırmaları

10. Zonguldak, Bartın, Karabük Projesi'nde;

- I. kömür işletmesi
- II. turizm
- III. tarım
- IV. demir - çelik sanayisi

gibi ekonomik etkinliklerden hangileri için yeni yatırım alanları açmak ve yatırım alanlarının sayısını arttırmak öncelikle hedeflenmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve III
- D) I ve IV
- E) II ve III

11. I. Yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin ülkelerden biridir.
II. Tarımsal ihtiyaçlarını büyük oranda kendi olanaklarıyla karşılar.
III. Dünya çapında gelişmiş bir ticaret filosuna sahiptir.
IV. Turizm potansiyeli yüksektir.

Yukarıdaki yargılardan hangileri Türkiye için söylenemez?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve III
- D) I ve IV
- E) II ve III

12. Yeşilirmak Havzası Projesi, Yeşilirmak'ın sularını topladığı havzayı içine almaktadır.

Buna göre, aşağıdaki illerden Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi içinde yer alır?

- A) Çorum
- B) Zonguldak
- C) Artvin
- D) Ordu
- E) Bartın

1. Türkiye'de İstanbul, Kocaeli, Adapazarı yöresi ve Çukurova'da verimli tarım alanlarının üzerine sanayi tesisleri yoğun olarak kurulmuştur.

YANIT A

2. Bu etkinliklerden sadece ormanların kesilmesi doğaya zarar vermektedir. Diğerleri doğru arazi kullanıma örnektir.

YANIT C

3. Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayinin gelişmesi için gerekli olan A, B, C ve D seçeneğindeki uygulamalara gidilmiştir. Organize sanayi bölgeleri, yakın zamanda, 2000 yılından itibaren kurulmaya başlanmıştır.

YANIT E

4. Yer şekillerinin engebeli olması yerleşme için olumlu bir özellik değildir. Buralarda tarım arazileri az olur.

Diğerleri yerleşmeyi artıran özelliklerdir.

YANIT C

5. Hint Medeniyeti Hindistan'da kurulmuştur. Diğerleri Anadolu'da kurulan medeniyetlerdir.

YANIT C

6. Doğu Karadeniz 1. derecede deprem bölgesinde değildir. Ayrıca burada iklim de plaj yokluğu da deniz turizminin gelişmesine uygun değildir. Diğerleri amaçlar arasında yer alır.

YANIT E

7. D seçeneği doğal özelliğe göre belirlenmiştir. İşlevsel değildir.

YANIT D

8. Bu özelliklere sahip bir bölgede doğa turizmi ve büyükbaş hayvancılık gelişebilir, diğerleri gelişmez.

YANIT C

9. Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerinin tümünün ortak amacı geri kalmış bölgelerin kalkınmasını hızlandırmaktadır

YANIT D

10. Bu yörenin ekonomisinde taşkömürü çıkarımı ve demir - çelik fabrikaları(Ereğli ve Karabük'te) çok önemli paya sahiptir.

YANIT D

11. Türkiye I, II ve IV' te verilen özelliklere sahiptir.

Ancak Türkiye'nin Dünya çapında büyük bir deniz ticaret filosu yoktur.

YANIT B

12. Yeşilirmak'ın su toplama havzası içinde Amasya, Çorum, Samsun ve Tokat illeri ve bu illerin ilçeleri yer alır. Seçeneklerde verilen bu illerden yalnızca Çorum bu projenin içinde yer alır.

YANIT A

1. Aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölgelere örnektir?

- A) Tarım bölgesi
- B) Deprem bölgesi
- C) Turizm bölgesi
- D) Kurak bölge
- E) Tenha bölge

2. Anadolu'da kurulan medeniyetlerin diğer medeniyetlerle etkileşim halinde olması;

- I. Coğrafi konumu
- II. Kıyılarında denizcilik faaliyetlerinin gelişmiş olması
- III. Medeniyetlerin genellikle doğuda kurulması

gibi faktörlerden hangilerinin sonucudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

3. Anadolu'da kurulan medeniyetler arasında aşağıdakilerden hangisi **gösterilemez**?

- A) Fenike
- B) Urartu
- C) Frigya
- D) Maya
- E) Lidya

4. Türkiye'nin ulusal gelirinde aşağıdaki sektörlerden hangisinin payı en fazladır?

- A) Hizmet
- B) Sanayi
- C) Tarım
- D) Hayvancılık
- E) Madencilik

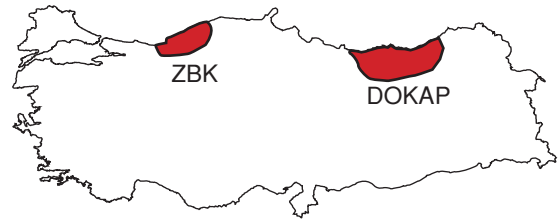
5. Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Projeleriyle hedeflenen temel gelişmeler arasında aşağıdakilerden hangisi **yoktur**?

- A) Bölgelerde gelişmişlik düzeyini yükseltmek
- B) Bölge dışına yapılan göçleri azaltmak
- C) Bölgeler arasında tarıma dayalı ticareti azaltmak
- D) Kalkınmayı hızlandıracak aktiviteleri yaygınlaştırmak
- E) Sanayi ve hizmet merkezleri oluşturmak

6. GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) aşağıdaki illerden hangisini **kapsamaz**?

- A) Elazığ
- B) Gaziantep
- C) Mardin
- D) Diyarbakır
- E) Siirt

7.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen yerlerdeki bölgesel kalkınma projelerinin ortak özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi **yoktur**?

- A) Sosyo kültürel gelişmenin sağlanması
- B) Ulaşım ve iletişim hizmetlerinin güçlendirilmesi
- C) Demir - çelik fabrikalarının modern hale getirilmesi
- D) Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması
- E) Mevcut işletmelerin desteklenmesi ve üretimin artırılması

8. I. Kıyılarda yer alan ovalar, iklim ve toprak koşullarına bağlı olarak tarımsal faaliyetlerin yoğunlaştığı alanlardır.
 II. İç bölgelerde bulunan ve vadi kenarlarında yer alan alüvyal ovalarda tarımsal faaliyetler yoğunlaşmıştır.
 III. Volkanik sahalardaki ova ve platolarda petrol çıkarımı yapılmaktadır.
 IV. Karstik ovalar nüfusun fazla olduğu yerlerdir.

Türkiye'de arazi kullanımıyla ilgili olarak yukarıda verilen bilgilerin hangileri yanlıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve IV

9. Türkiye'de bölgesel kalkınma projeleri aşağıdaki amaçlardan hangisini **hedeflemez**?
- A) İstihdamı artırmak
 B) Sosyal ve ekonomik gelişmişlik farkını azaltmak
 C) Tarım alanlarını genişletmek
 D) Bölge içinde sermaye birikimini artırmak
 E) Bölge dışına göçü azaltmak

10. İzmir I. İktisat Kongresi'nde alınan kararlar arasında aşağıdakilerden hangisi **gösterilemez**?
- A) Ulaşım olanaklarının geliştirilmesi
 B) Sanayi sektörüne nitelikli eleman yetiştirecek okulların açılması
 C) Nadasa bırakılan tarım arazilerinin sanayi tesislerine ayrılması
 D) Sanayi yatırımı yapacak kişilere kredi sağlayacak bankaların kurulması
 E) Fabrika kurmaya yarayan makinelerin ithalatından gümrük vergisinin alınmaması

11. Aşağıdaki tabloda 1970 ve 2015 yıllarında çalışan nüfusumuzun ana sektörler göre dağılışı verilmiştir.

	Tarım %	Sanayi %	Hizmet %	Diğerleri %
1970	67	12,1	11,4	9,5
1990	53,7	17,9	27,8	0,6
2015	20	25	55	-

Bu tablodaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi doğru **değildir?**

- A) Sanayi ve hizmet sektöründe çalışanların oranı artmıştır.
 B) Çalışan nüfus içinde en büyük artış hizmet sektöründe olmuştur.
 C) Kırk beş yıllık sürede tarım sektöründe çalışan nüfus yaklaşık üçte iki oranında azalmıştır.
 D) 2015'te çalışan nüfusumuzun en büyük kesimini hizmet sektörü oluşturmaktadır.
 E) Tarım dışındaki sektörlerde çalışanların toplamı hiçbir zaman %70'i geçememiştir.

12. I. Güneydoğu Anadolu Projesi
 II. Sanayi Teşvik Kanunu
 III. Aşar vergisinin kaldırılması

Yukarıdaki Türkiye'de ekonomik anlamda gelişmeyi sağlamak için yapılan çalışmalardan hangilerinin doğrudan sanayi sektörünü geliştirmeye yönelik olduğu **söylenemez?**

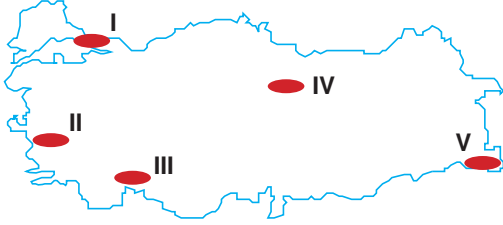
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
 D) I ve II E) I ve III

13. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de 1932 – 1945 yılları arasında ekonomide uygulanan politikalar arasında **gösterilemez**?
- A) Sanayinin özel sektöre devredilmesi
 B) Tarımın devlet tarafından desteklenmesi
 C) Savunma amaçlı kaynak kullanımına gidilmesi
 D) Tarımda makineleşmenin yaygınlaştırılması
 E) Devletçilik ilkesinin benimsenmesi

1. Türkiye'deki medeniyet izlerinin çeşitli ve fazla olması aşağıdaki özelliklerinden hangisinin sonucudur?

- A) Yer şekillerinin çeşitlilik göstermesinin
B) Farklı iklim tiplerinin görülmesinin
C) Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları arasında yer almasının
D) Kuzey Yarımküre'de olmasının
E) Çok çeşitli turizm kaynaklarına sahip olmasının

2. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Bu alanlardan hangisi Mezopotamya Uygarlığı'nın geliştiği bölgede yer alır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Anadolu Yarımadası Türk kültürünün yanında birçok farklı kültür ve uygarlığa ait eserlerin de bulunduğu bir bölgedir.

Buna göre, Anadolu Yarımadası için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı uygarlıkların doğup geliştiği
B) İşgallere maruz kaldığı
C) Jeopolitik öneme sahip olduğu
D) Kültürel turizm potansiyelinin yüksek olduğu
E) Tarihi eserlerin tamamının korunduğu

4. Aşağıdaki tabloda 2016 yılında Türkiye'nin ulusal gelirinde sektörlerin payı verilmiştir.

Sektör	Ekonomideki Payı (%)
Tarım	10
Sanayi	20
Hizmet	70

Tablodaki bilgilerden, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Sanayi sektörünün ekonomiye katkısı tarımdan fazla, hizmet sektöründen azdır.
B) Ülke ekonomisi gelişmiş ülkelerin ekonomik özelliklerini yansıtmamaktadır.
C) Türkiye nüfusunun %10' u tarım sektöründe çalışmaktadır.
D) Ulusal gelirin, yarıdan fazlasını hizmet sektörü sağlamaktadır.
E) Tarımın ulusal gelirdeki payı en azdır.

5. Türkiye'de tarımın milli gelir içindeki payının sürekli azalmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarımsal üretimin azalması
B) Tarım kredilerinin azalması
C) Tarım arazilerinin yerleşime açılması
D) Tarımla uğraşan nüfusun azalması
E) Hizmet ve sanayi sektörlerinin gelişmesi

6. Aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölgeler arasında gösterilemez?

- A) İzmir Büyükşehir Bölgesi
B) Toprak Mahsülleri Ofisi Bölgeleri
C) Eğitim Bölgeleri
D) Bakırköy İlçesi Bölgesi
E) Geri kalmış bölgeler

7. Türkiye'de çağdaş anlamda sanayileşme Cumhuriyet Döneminde başlamıştır. Sanayileşme konusunda ilk önemli adım da İzmir İktisat Kongresi'nde atılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlardan biri **değildir**?

- A) Bir sanayi bankasının kurulması
B) Beş yıllık kalkınma planlarının yapılması
C) Tarımın ilkel yöntemlerden kurtarılıp modernleştirilmesinin amaçlanması
D) Gümrük vergileriyle sanayinin dış rekabete karşı korunması
E) Makine, araç ve gereç dış alımında vergi indiriminin sağlanması

8. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'de sanayinin gelişimi üzerinde " Devletçilik " ilkesinin kullanılmasının sebebidir?

- A) Sanayinin kalkınma planları dahilinde geliştirilmesi
B) Sanayinin daha çok Anadolu'nun batısında geliştirilmesi
C) Savaşlar nedeniyle halkın sermaye birikiminin olmaması
D) Kapitülasyonların kaldırılması
E) Tarıma dayalı sanayinin gelişmesi

9. Türkiye'nin ekonomik yönden geri kalmış yörelerinin kalkındırılması amacıyla buralarda yapılacak yatırımları özendirmek için devlet çeşitli teşvikler uygulamaktadır.

Buna göre,

- I. üretilen malın pazarlanması
II. yatırımcıya arsa temini
III. araç - gereç alımında vergi indirimi
IV. ucuz enerji temini

uygulamalarından hangileri devletin bu amaçla sağladığı teşviklerden **değildir**?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve IV
D) II ve III
E) III ve IV

10. Güneydoğu Anadolu Projesi, ekilebilen tarım alanlarının sulanarak, tarımdan en yüksek verimi sağlamak amacıyla uygulanmaktadır.

Buna göre GAP'la birlikte aşağıdaki tarım ürünlerinden hangilerinin ekim alanında sırasıyla **azalma** ve **artma** olacağı söylenebilir?

- A) Buğday - arpa
B) Mercimek - pamuk
C) Pamuk - mısır
D) Çay - fındık
E) Zeytin - Buğday

11. Türkiye'deki arazi kullanımının bir bölümü aşağıdaki tabloda verilmiştir.

	Arazi	Kullanımı
I	Deltalar	tarım alanları
II	Vadiler	ulaşım alanları
III	Dağlar	yerleşim alanları
IV	Platolar	hayvancılık alanları
V	Yaylalar	madencilik alanları

Bu tabloda verilen arazilerden hangilerinin kullanımı **yanlıştır**?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

12. Türkiye'de Cumhuriyetten günümüze kadar ekili-dikili olanlar yaklaşık üç kat artmıştır.

Ekili-dikili alanların genişlemesinde,

- I. nadas alanlarının azalması
II. mera ve otlak alanlarının daralması
III. tarımsal ürün çeşidinin artması
IV. köyden kente göçün artması

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

KONU TESTİ - 14 (ÇIKMIŞ SORULAR)

1. Aşağıdaki haritada bazı tarihi merkezler ve bu merkezlerin dördüne ait bazı özellikler verilmiştir.

- Antik Dönem'in önemli liman kentlerinden biridir.
- Frig uygarlığına başkentlik yapmış olan bir merkezdir.
- Anadolu'daki en eski imparatorluklardan olan Hitit İmparatorluğuna başkent olmuş bir merkezdir.
- Anadolu'da ilk yerleşik hayatın başladığı merkezlerden biridir. Bu yönüyle yerleşim tarihi açısından oldukça önemlidir.

Buna göre yukarıda, hangi tarihî merkeze ait bilgi **verilmemiştir**?

(2016 - LYS 3)

- A) Efes B) Gordion C) Hattuşa
D) Çatalhöyük E) Tuşpa

2. Türkiye arazisi, sahip olduğu coğrafi özelliklere bağlı olarak dünyadaki ilk yerleşim yerlerinden ve en eski medeniyetlerin kurulduğu bölgelerden biri olmuştur.

Bu durumun ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi diğerlerinden daha azdır?

(2015 - LYS 3)

- A) Verimli toprakların bulunması
B) Uygun iklim koşullarının bulunması
C) Çeşitli madenlere sahip olması
D) Su kaynaklarının yeterli olması
E) Topoğrafik çeşitliliğin bulunması

3. Yeryüzünde coğrafi koşullara bağlı olarak birbirinden farklı medeniyetler doğmuş ve gelişmiştir. Akdeniz, Mezopotamya, Çin ve Mısır gibi medeniyetlere ait kültürel özellikler, etkileşim ile kısmen de olsa birbirlerine geçerken coğrafi keşiflerden sonra bulunan Kuzey ve Güney Amerika kıtalarındaki toplumların oluşturduğu medeniyetlerin yakın zamana kadar Doğu medeniyetleri ile böyle bir etkileşime uğramadıkları görülmüştür..

Bu durumun yaşanmasındaki en önemli neden aşağıdakilerden hangisidir?

(2015 - LYS 3)

- A) Dil gruplarının farklılık göstermesi
B) Etki alanlarının sınırlı olması
C) İletişim olanaklarının bulunmaması
D) Ekonomik özelliklerinin değişik olması
E) Farklı iklim kuşakları üzerinde bulunmaları

4. Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye ekonomisinin sektörlere göre oransal dağılımı büyük ölçüde değişim göstermiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında millî gelir içerisinde tarım sektörü en büyük paya sahipken günümüzde bu sektör üçüncü sıraya gerilemiştir.

Bu sektörün payının azalmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

(2015 - LYS 3)

- A) Tarımsal arazilerin nitelik ve yapısının iyi olmaması
B) Tarımsal arazilerin yeterli büyüklükte olmaması
C) Gübre ve ilaç kullanımındaki yetersizlikler
D) Tarımsal araç ve gereç kullanımındaki yetersizlikler
E) Ekonomik büyümenin hizmet ve sanayi sektörüne bağlı gelişmesi

5. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yer altı suyu seviyesi geçmiş yıllara göre önemli düşüşler göstermektedir. Konya Ovası bu bölgelerin başında gelmektedir. Ovada yer altı suyu seviyesi önceki yıllara göre belirgin şekilde alçalmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçada belirtilen çevre sorununun temel nedenlerinden biri değildir?

(2014 - LYS 4)

- A) Termal turizmin gelişmesi
B) Kentleşmedeki artış
C) Sanayileşmenin gelişmesi
D) Sulak alanların kurutulması
E) Sulu tarımın yaygınlaşması

6. Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar geçen süreçte sanayinin ekonomideki payını artırmak için Türkiye'de birçok çalışma yapılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu çalışmalardan biri değildir?

(2017 - LYS 3)

- A) Sanayinin teşvik edilmesinin devlet politikası haline getirilmesi
B) Eğitim faaliyetleriyle nitelikli eleman ihtiyacının karşılanması
C) Teknolojik gelişmelerin takibiyle sanayi kollarının çeşitlenmesi
D) Hizmet ve tarım sektörlerindeki sınırlamalarla sanayinin teşvik edilmesi
E) Ulaşım başta olmak üzere sanayi altyapısının iyileştirilmesi

7. **Aşağıdakilerden hangisi, Doğu Anadolu Projesi'nin hedefleri arasında yer almaz?**

(2013 - LYS 4)

- A) Bölgeyi Türkiye'nin önemli bir sanayi bölgesi haline getirmek
B) Bölgenin diğer bölgelerle olan sosyoekonomik gelişmişlik farkını azaltmak
C) Bölge dışına verilen güçleri azaltmak
D) Bölgede hayvancılığın gelişimini sağlamak
E) Bölge içinde sermaye birikimini sağlamak

8. Güneydoğu Anadolu Projesi ile Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde kurulacak barajlarla tarım alanlarının sulanması ve hidroelektrik üretimi hedeflenmiştir. Günümüzde projenin büyük bir bölümü tamamlanmış ve bölge ekonomisindeki etkileri görülmeye başlamıştır.

Bu proje, bölge ekonomisinde aşağıdaki sektörlerden hangisini daha az etkilemiştir?

(2018 AYT - SOS. BİL. 2)

- A) Sanayi B) Tarım C) Enerji
D) Tarım E) Turizm

9. **Aşağıdakilerden hangisi bölgesel kalkınma projelerinden biri olan " Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi " nde yer alan illerden değildir?**

(2018 AYT - SOS. BİL. 2)

- A) Amasya B) Çankırı C) Çorum
D) Samsun E) Tokat

10. I. Uludağ, Erciyes ve Palandöken gibi kar kalınlığı ve topoğrafik koşulları uygun dağlarda kış sporları için tesislerin yapılması
II. Dilovası, Çayırova, İzmit ve Çukurova'nın tarıma elverişli arazilerine endüstri tesislerinin kurulması
III. Bafra, Gediz, Silifke gibi delta ovalarında çeşitli endüstriyel tarım ürünü yetiştirilmesi
IV. Yüksek ve engebeli alanlardan oluşan Taşeli ve Teke platolarında küçükbaş hayvancılığın yoğun olarak yapılması

Yukarıdakilerden hangileri doğru arazi kullanımına örnek gösterilemez?

(2010 - LYS/3)

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve IV
D) II ve III E) II ve IV

COĞRAFYA

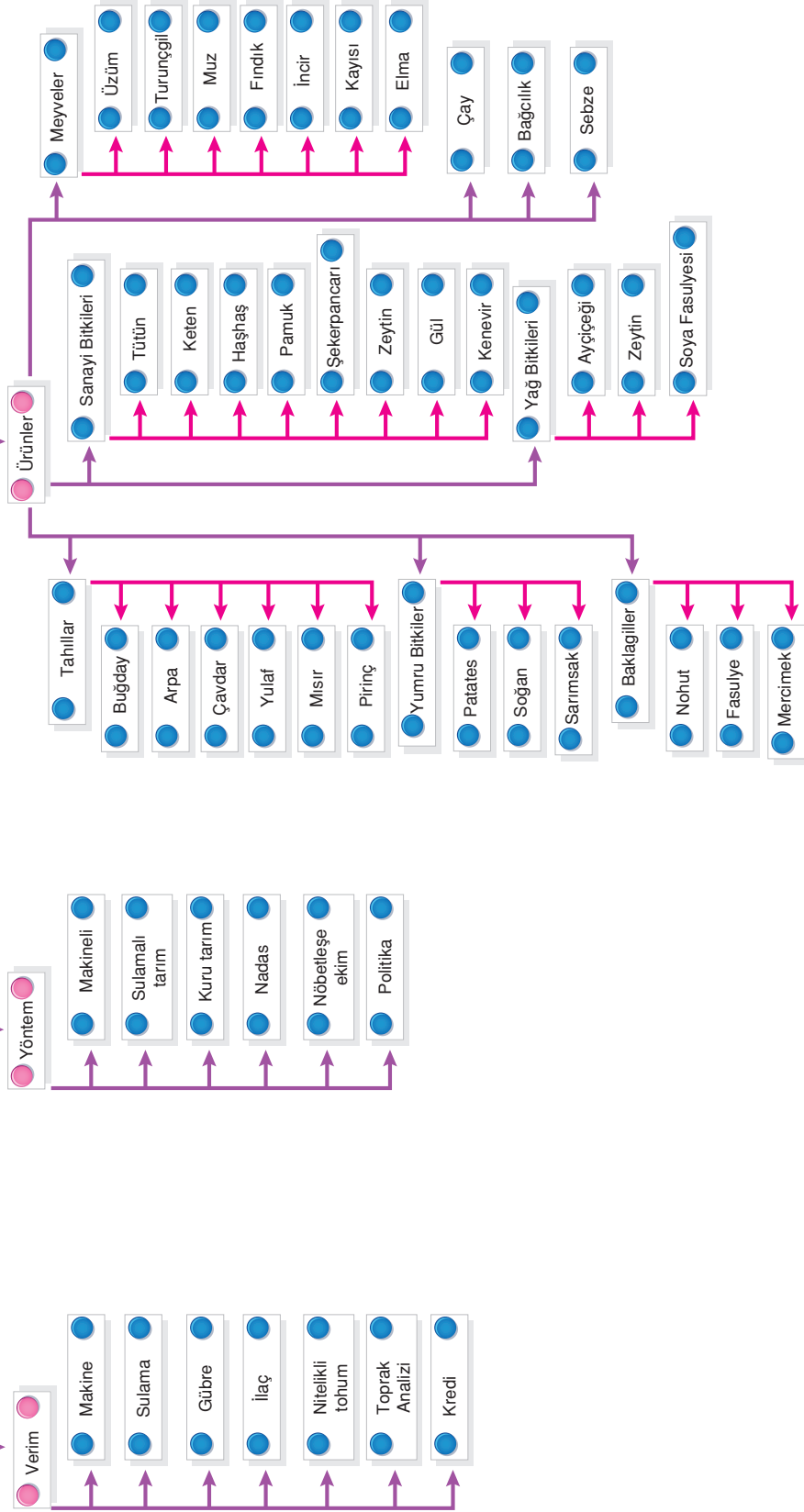
ÇKS - AYT

BEŞERİ SİSTEMLER

- **8. BÖLÜM :**
TÜRKİYE'DE TARIM
- *Tarımı Etkileyen Faktörler*
 - *Tarımı Yapılan Ürünler*

AKILLI HARİTAM

TARIM

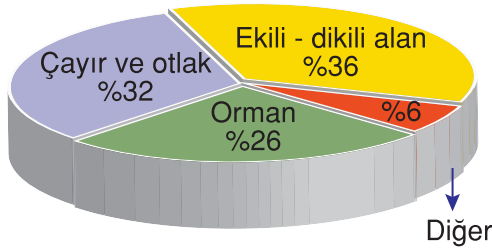
TÜRKİYE TOPRAKLARINDAN YARARLANMA

Türkiye ortalama yükseltisi fazla (1132 m) ve engebeli bir ülke olduğu için yüzölçümüne göre ekili dikili alanların oranı azdır. Bölgelerin toplam yüzölçümü içinde tarım alanlarının oranı aşağıdaki gibidir.

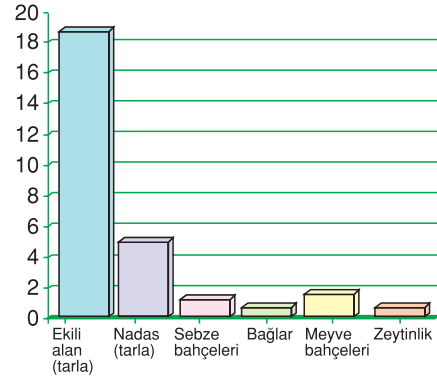
1. Marmara	: %30
2. İç Anadolu	: %27
3. Ege	: %24
4. Güneydoğu Anadolu	: %23
5. Akdeniz	: %20
6. Karadeniz	: %16
7. Doğu Anadolu	: %10

Türkiye’de Arazi Kullanımı

Türkiye’nin çeşitli nedenlerle kullanılmayan arazisi bir kenara bırakılacak olursa kullanılan arazinin çeşitli alanlara dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Türkiye’de Ekili - Dikili Alanların Kullanımı

Yaklaşık 27 milyon hektar olan tarım topraklarının bölünüşü aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik incelendiğinde Türkiye’de tarla tarımının diğerleriyle kıyaslanmayacak kadar fazla olduğu görülür.

TÜRKİYE’DE TARIMI ETKİLEYEN ETMENLER

Türkiye, iklim çeşitliliği fazla olan bir ülkedir. Bu yüzden tarımsal ürün çeşitliliği de oldukça fazladır. Sıcak kuşakta yetişen bazı ürünler dışında dünyada yetişen ürünlerin neredeyse tümü Türkiye’de yetişme ortamı bulur.

Bir ürünün bir bölgede yaygın olarak yetiştirilebilmesi için öncelikle o bölgenin doğal koşullarının yani ikliminin o ürünün tarımına elverişli olması gerekir. Ancak bu durum tek başına yeterli değildir. O bölgede yetişebilecek ürünler arasında iyi gelir getiren bir ürün de olması gerekir. Örneğin şekerpancarı Türkiye’nin bütün tarım bölgelerinde yetiştirilebilir ancak kıyı ovalarında başka ürünler tercih edildiği için tarımı yapılmaz, çünkü geliri yüksek bir ürün değildir.

Tarımda Verim

Birim alandan elde edilen üretime **verim** denir. Üretim beklenenin altındaysa verim azdır, üstündeyse verim fazladır.

Ekstansif tarım denilen ilkel tarımda birçok modern unsur kullanılmadığından verim azdır. **İntansif (modern) tarımda** ise fazladır. Günümüzde ticari amaçlı yapılan tarıma **endüstriyel tarım** denir. Verim oldukça yüksek olmasına karşın kullanılan kimyasal maddelerin insan sağlığına zarar vermesi; toprak, su ve hava kirliliğine yol açması nedenleriyle bu tarım artık tartışılmaktadır.

Tarımda üretimi ve verimi artırmak için şu unsurların bulunması gerekir:

1. Makineli tarım
2. Sulama
3. Gübreleme
4. Nitelikli tohum
5. Toprak analizi
6. İlaçlama
7. Tarımsal kredi
8. Destekleme alımları
9. Pazarlama

Bu unsurları ve Türkiye'nin bunlardaki konumunu tek tek ele alalım:

1. Makineli Tarım

Tarımın makineyle yapılması:

- a) Tarım yapılabilen alanları artırır.
- b) Ekim ve hasat süresini kısaltır.
- c) Verimi artırır.
- d) İşgücüne duyulan ihtiyacı azaltır.
- e) Maliyeti düşürür.
- f) Tarım alanına ulaşma süresini kısaltır.
- g) Köyden kente göçü artırır.

Türkiye'de tarım büyük ölçüde makineleşmiştir. Düzluklerin egemen olduğu bölgelerde tarım genelde makineyle yapılır. Ancak; engebenin fazla, tarım alanlarının az ve parçalı olduğu yerler makineli tarıma elverişli olmadığından bu ralarda tarım, insan ve hayvan gücünden yararlanılarak yapılır. Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz, Erzurum - Kars, Yukarı Murat - Van yöresi, Akdeniz Bölgesi'nin ve diğer bölgelerin engebeli bölümleri bu duruma örnektir.

Dağlık – Engelibeli Yerlerde Tarım Alanı Azdır ve Makineli Tarım Gelişmez

Ayrıca, makine fiyatlarının yüksek olması, kırsal kesimde işgücünün ucuz olması, makineli tarımın ekonomik olmaya-
yacağı kadar küçük tarım işletmelerinin bulunması makineli tarımın her yerde yapılmasını önleyen diğer etkenlerdir.

Tarımın makineleşmesi köyden kente göçün nedenlerinden biridir.

Traktör

Biçerdöver

2. Sulama

Her mevsimi yağışlı geçen iklim bölgelerinde tarım sezonunda bitkiler su ihtiyacını yağışlardan karşılar. Buralarda tarım alanlarını sulamaya gereksinim ya yoktur ya da çok azdır.

Yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçtiği yerlerde ise tarımda verim artışını sağlamak için sulama bir zorunluluktur. Buralarda sulama, akarsular, yeraltı suları, baraj, göl ya da göletlerden alınan suyla sağlanır.

Tarla Sulama Sistemleri

Sera Sulama Sistemleri

Daha önce sulama yapılamazken bu olanağa kavuşan bir tarım bölgesinde şu gelişmeler oluşur:

- Birim alandan elde edilen verim artar. Buna bağlı olarak tarımsal üretim ve gelir artar, köyden kente göç azalır.
- Sebze türü bitkiler ve endüstri bitkileri (tütün, pamuk, şekerpancarı, ayçiçeği vs.) ve pirinç, mısır gibi su ihtiyacı fazla olan ürünler yetiştirilebilir. Böylelikle tarımı yapılan ürün çeşitliliği artar.
- İklim koşullarına bağımlılık azalır.
- Yılda aynı tarladan birden fazla ürün alma olanağı artar.
- Nadas yöntemi terkedilir, böylelikle tarla her yıl ekilebilir.
- Üretimde görülen dalgalanmalar azalır.
- Tarımsal gelir artacağı için çiftçinin alım gücü artar. Bu da makine alımını kolaylaştırır ve makineli tarım artar.

Türkiye'de tarımın en önemli sorunu **sulamadır**. Bazı yöreler hariç, Türkiye genelinde yazlar kurak geçtiği için sulamaya duyulan ihtiyaç fazladır.

Doğu ve Batı Karadeniz'in kıyı kesimi ile Yıldız Dağları çevresi her mevsim yağışlı olduğu için tarımda sulamaya duyulan ihtiyaç yok denecek kadar azdır.

Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgesi'nin kıyı ovalarında nem ve su kaynakları fazla olduğu için bu sorun büyük ölçüde çözülmüştür.

İç kesimlerdeki tarım alanlarında ise hem nemlilik az hem de su kaynakları kısıtlı olduğu için tarımın en önemli ihtiyacı sulamadır. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaz sıcaklığının yüksek olması ve buharlaşmanın şiddetli olması, tarımda sulama yapılmasını zorunlu kılmıştır.

GAP sayesinde Güneydoğu Anadolu'da tarım alanlarının büyük bir bölümünde sulama olanağı sağlanmış, bu da tarımsal üretimde önemli artışlar oluşturmıştır.

Sulama Kanalları

3. Gübreleme

Verimi artırmak için gerekli besin maddelerini içeren doğal (organik) ya da yapay (kimyasal) maddelere gübre denir. Araştırmalar gübrenin verimi ortalama %50 artırdığını göstermiştir. Bu yüzden ister kuru tarım, ister sulamalı tarım yapılsın verimi artırmak için mutlaka gübre kullanılmalıdır. Ancak bilinçsiz gübre kullanımı toprak, su ve çevre kirliliğine yol açmakta, insan sağlığı için tehdit oluşturabilmektedir. Verimi artırıcı hormonlar da bilinçli kullanılmazsa çeşitli zararlar vermektedir. Doğrusu doğaya zarar vermeyen organik gübre kullanmaktır ama verimi fazla artırmaz.

Türkiye'nin gübre üretimi ihtiyacını karşılamaz ve gübre dışalımını yapar. Bu yüzden gübre fiyatları olması gerekenin üzerindedir.

4. Nitelikli (İslah Edilmiş) Tohum

Verimi yüksek olan ve kaliteli ürün veren tohuma nitelikli tohum denir. Son yıllarda Türkiye'de nitelikli tohum kullanımı oldukça artmış ve bu sayede önemli üretim artışları sağlanmıştır.

Bu tohumların büyük bir bölümü yurt dışından getirilmektedir.

5. Toprak Analizi

Toprağın tahlil edilerek içerisindeki yararlı ve zararlı maddelerin saptanmasıdır.

Toprak analizi sayesinde; toprağın hangi ürünün tarımına elverişli olduğu, verimi artırmak için kullanılması gereken gübre türü ve ilaçlar saptanır. Bu sayede de verim artışı sağlanır.

6. İlaçlama

Çeşitli hastalıklarla, zararlı haşerelerle ve otlarla mücadele etmek için tarım ilaçlarının gerektiği kadar kullanılması gerekir.

Bilinçsiz ilaç kullanımı üretime, pazarlamaya ve çevreye zarar vermektedir.

Tarım ilaçlarının da önemli bir bölümü dışarıdan sağlandığından fiyatları olması gerekenin üzerindedir.

Organik Gübre

Kimyasal Gübre

Toprak Analiz Laboratuvarı

İlaçlama Makinesi

7. Tarımsal Kredi

Tarımı teşvik etmek, tarımsal üretimi artırmak için üreticiye düşük faizli kredi verilmelidir. Ayrıca, gübre, motorin, nitelikli tohum ve makineler için devlet desteği sağlanmalıdır.

8. Destekleme Alımları

Devletin çeşitli nedenlerle bazı ürünleri taban fiyatı uygulayarak almasıdır. Bu alımların kimisini bazı devlet kuruluşları yaparken (Toprak Mahsülleri Ofisi... gibi) kimisini üretici birlikleri olan tarım kooperatifleri (Tariş, Çukobirlik, Fiskobirlik... gibi) yapar.

Destekleme alımlarından amaç, üretimi teşvik etmek, olumsuz piyasa koşullarında üreticinin zarar görmesini önlemek, fiyatlarda ani iniş - çıkışları engellemek ve ürünün tüm ülkede uygun fiyatla piyasaya sunulmasını sağlamaktır.

9. Pazarlama

Tarımsal etkinliklerden istenilen kazancın elde edilebilmesi pazarlamada önemlidir. Bunun için önceden ürünlerin fiyatı tahmin edilir, ürünlerden ne kadar yetiştirileceği kararlaştırılır, ürünler kalitelerine göre sınıflandırılır ve gerekli şekilde ambalajlanarak pazara sürülür.

Bazı ürünler işlenmeden, doğrudan pazara sürülürken bazıları kurutma, tuzlama gibi işlemlerden sonra satışa çıkartılır.

Kuru Tarım

Kurak ve yarı kurak bölgelerde, Türkiye'de karasal iklimin görüldüğü iç kesimlerde, sulama olmadan yapılan tarımdır. Bu yöntemde tarımsal etkinlikten elde edilen üretim doğal koşullara yani yağışın az ya da çok olmasına bağlıdır.

Nadas

Tarlanın bir yıl ekilmeyip, sürülerek bir yıl boş bırakılmasıdır. Nadasta amaç, toprakta su ve mineral birikmesini sağlamaktır. Yağış rejiminin düzensiz, yıllık yağış toplamının az olduğu, karaların iç kesimlerindeki bölgelerde (İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da) uygulanan bir yöntemdir.

Üretim kaybına yol açtığı için doğru bir yöntem değildir. Bunun yerine nöbetleşe ekim yöntemi uygulanmalıdır. Sulama olanağının sağlanması bu yöntemin terk edilmesini sağlayacaktır.

Toprak bitki örtüsünden yoksun kaldığı için nadas yöntemi erozyonun artmasına yol açar.

Nöbetleşe Ekim

Tarlaya bir yıl bir ürün ertesi yıl başka bir ürün ekme yöntemidir. Örneğin, şekerpancarı su ihtiyacı fazla olan bir üründür. Bu yüzden pancar ekilen bir yılın ardından topraktaki su oranı azalacağından ertesi yıl nem ihtiyacı az olan mercimek ekilmesi nöbetleşe ekim uygulamasıdır.

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ

ÇUKOBİRLİK

Nadasa Bırakılan Boş Tarla

ORGANİK TARIM

Endüstriyel tarımda kullanılan kimyasalların insan ve çevreye çeşitli zararlar vermesi insanları organik tarıma ve onun ürünlerini tüketmeye yöneltmektedir.

Organik tarım, bitkisel veya hayvansal üretimi doğanın dengesini bozmadan yapmak amacıyla uygun ekolojiler seçerek yapay kimyasal girdi kullanmadan sadece kültürel önlemler, biyolojik mücadele ve organik kökenli girdiler kullanılarak yapılan bir tarım şeklidir. Organik tarımın amacı, toprak ve su kaynakları ile havayı kirlenmeden çevre, bitki, hayvan ve insan sağlığını korumaktır.

Organik tarımın en önemli sorunu verimin endüstriyel tarıma göre düşük olmasıdır. Bu yüzden maliyet ve ürünlerin fiyatı daha yüksektir.

Organik tarımın 3 temel ilkesi vardır.

1. Genetik değişikliğe uğramamış tohum kullanmak.
2. Toprakta zararlı etki bırakacak kimyasal gübre kullanmamak.
3. Hastalık ve zararlılarla mücadelede kimyasal ilaçlar kullanmamak.

Üretimde Dalgalanma

Dalgalanma, tarımsal üretimin kimi zaman artması, kimi zaman azalması anlamına gelir.

Türkiye’de bazı ürünlerin yıllık üretimlerinde önemli dalgalanmalar görülmektedir. Bu dalgalanmalar en çok sulama olanağı olmayan yerlerde, sulama yapılmadan yetiştirilen ürünlerin üretiminde görülür. Örneğin, buğday tarımı daha çok iç kesimlerde kuru tarım yöntemiyle yapıldığı için üretiminde önemli dalgalanmalar görülmektedir. Yağışların yeterince ve zamanında düştüğü yıllarda verim fazla olurken yağışların yetersiz olduğu yıllarda verim azdır. Destekleme alımları yapılan ürünlerde ve sulamayla yetiştirilen ürünlerde (örneğin; pamuk, şekerpancarı) dalgalanma azdır.

Bir Ürünün Tarım Bölgesi

Şayet bir ürün, yetişebilmesi için özel iklim koşulları istiyor ve Türkiye’nin sınırlı bir iklim bölgesinde yetişebilirse o ürün için belli bir tarım bölgesi saptamak olanaklıdır. Örneğin; muz, çay, fındık, turunçgiller, incir, zeytin, antepfıstığı...

Özel iklim koşulları istemeyen ve Türkiye’nin hemen her iklim bölgesinde yetişebilen ürünler için belli bir tarım bölgesi saptanamaz. Örneğin; buğday, şekerpancarı, üzüm, elma, tütün, haşhaş...

Türkiye’de Tarım Alanlarının Dağılışı

Türkiye genel olarak engebeli bir ülkedir. Bu yüzden her yerinde tarım yapılamaz. Yüzölçümüne göre tarım alanlarının oranı azdır.

Marmara (Yıldız Dağları ve çevresi hariç), İç Anadolu (Sivas ve çevresi hariç), Ege ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde tarım alanlarının oranı fazladır.

Doğu Anadolu, Karadeniz (Orta Karadeniz hariç) ve Akdeniz (Çukurova hariç) bölgelerinde tarım alanlarının oranı azdır.

Tarım Sezonu

Tarım yapmaya elverişli iklim koşullarının bulunduğu dönemdir.

Sıcak kuşakta tarıma elverişli alanlarda tarım sezonu olarak sınırlı bir dönem yoktur. Yılın bütün evrelerinde tarım yapılabilir.

Türkiye'de yaz mevsiminin uzun sürdüğü yerlerde (Akdeniz Bölgesi ve Güney Ege'de) tarım sezonu uzundur ve buralarda tarım alanlarından bir yıl içinde birden fazla ürün alınır. Yani tarlaya birkaç kez ürün ekilip, hasat edilir.

Doğu Anadolu'nun yüksek kesimlerinde ve yükseltisi fazla olan benzeri yerlerde yaz mevsimi geç başlayıp erken bittiği için tarım sezonu oldukça kısadır.

UYARI

Gelişen teknoloji sayesinde birçok bitki sanayide kullanılmaktadır. Bu nedenle aşağıdaki tabloda gösterilen ürünlerden bazıları birçok kategori içinde yer alabilir. Örneğin zeytin hem sanayi hem de yağ bitkileri içinde; mısır hem tahıl hem de yağ bitkileri içinde yer alabilir.

Bu ürünler istedikleri iklim özelliğine göre anlatılacaktır

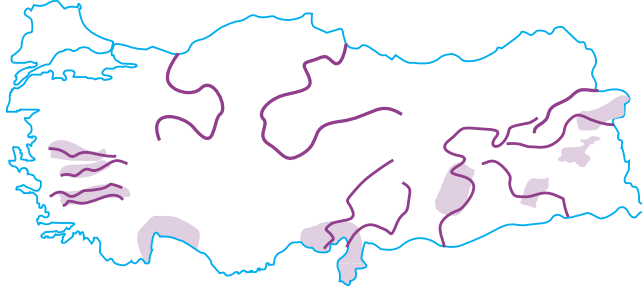
TÜRKİYE'DE YETİŞTİRİLEN TARIM ÜRÜNLERİ

YAZ SICAKLIĞI VE KURAKLIĞI İSTEYEN ÜRÜNLER

Bu ürünlerin istediği temel iklim özelliği yazların sıcak ve kurak geçmesidir. Kışların ılık veya soğuk geçmesini önemsemezler.

Türkiye'nin çok büyük bir bölümünde yazlar sıcak ve kurak geçtiğinden genelde doğal yetişme alanları geniştir. Doğu ve Batı Karadeniz'in kıyı kesimleri her mevsim yağışlı olduğu için bu ürünlerin tarımına en elverişsiz yörelerdir.

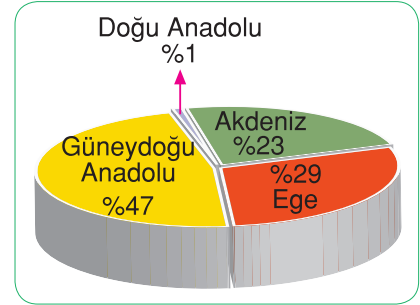
PAMUK

Türkiye'de Pamuk Üretim Alanları

Pamuk

Pamuk üretiminde bölgelerin payı (2012)

Çimlenme döneminde mutlaka sulama, yaz mevsiminde **yüksek sıcaklık** ve kuraklık ister.

GAP sayesinde, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sulama olanağına kavuşan yörelerinde, pamuk son yıllarda hızla artmış, bu bölge pamuk üretiminde ilk sırayı almıştır. (Toplam üretimin %47'si). Onu Ege Bölgesi (%29) ve Akdeniz Bölgesi (%23) izler. Ayrıca Doğu Anadolu Bölgesi'nde (Malatya, Elazığ, Iğdır ovalarında) az da olsa yetiştirilir.

BUĞDAY VE ARPA

Türkiye'de Buğday yetiştirilen alanlar

İki ürün de tahıl grubu içinde yer alır. Çimlenme döneminde yağış, olgunlaşma döneminde sıcaklık ve kuraklık isterler. Bu yüzden yazları sıcak ve kurak geçen yörelerin tümünde az ya da çok yetiştirilirler. Üretimleri karasal iklim bölgelerinde yoğunluk kazanır. Arpanın yetiştirme süresi daha kısa olduğundan tarımı daha yüksek yerlerde yapılır.

Tarımları genelde kuru tarım yöntemiyle yapıldığından yıllık üretim miktarında yıllar içinde önemli dalgalanmalar görülebilir. Bu dalgalanmaları azaltmak için tarımlarının sulamayla yapılması gerekir.

Tarıımı en çok yapılanı buğdaydır. Arpa ise sıcaklık ortalamalarının düşük olduğu yüksek yerlerde tercih edilir.

Buğday

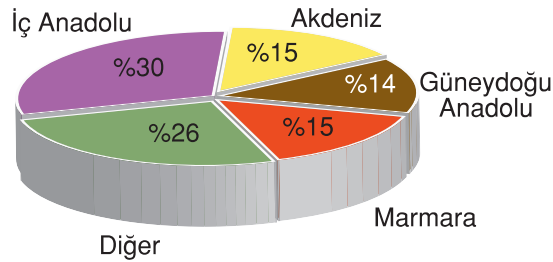

Arpa

Buğday halkın temel besin maddesi olduğundan devlet taban fiyatı uygulayarak destekleme alımları yapar. Bu nedenle buğday rekoltesinde dalgalanmalar görülmesine karşın fiyatında dalgalanmalar görülmez.

Buğday tarımı en çok İç Anadolu'da yapılır. Arpa da en fazla İç Anadolu'da yetiştirilir. Güneydoğu Anadolu'da pamuk tarımının artması buğday ve arpa üretimini azaltmıştır. Bu yüzden buğday üretiminde İç Anadolu'yu Marmara ve Akdeniz izler. Üretilen buğday içeride tüketildiğinden buğdayın dış ticaretimizde önemli bir yeri yoktur. Buğday ve arpa dışında tahıl türü ürünler olan **ÇAVDAR** ve **YULAF** da ülkemizde karasal iklim bölgelerinde sınırlı olarak yetiştirilir.

(**Rekolte:** Bir ürünün bir yıllık toplam üretimidir.)

Buğday üretiminde bölgelerin payı (2012)

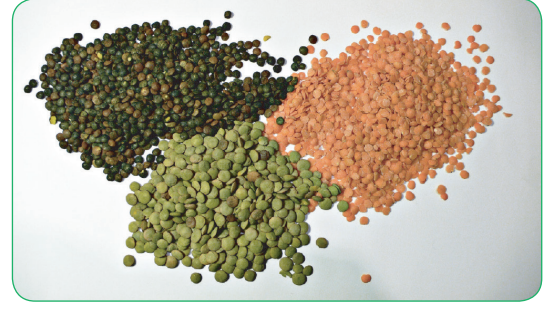
Buğday

Arpa

MERCİMEK

Neme ihtiyacı en az olan bitkilerdendir. Tarımı en çok Güneydoğu Anadolu'da (özellikle Gaziantep ve Urfa'da) sonra İç Anadolu'da yapılır. Güneydoğu Anadolu'da kırmızı mercimek, İç Anadolu'da yeşil mercimek üretilir.

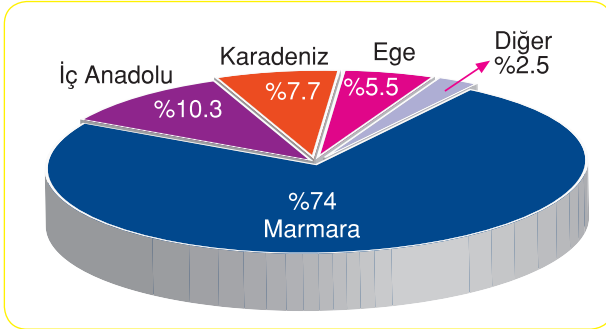
Mercimek**NOHUT**

Nem ihtiyacı mercimekte olduğu gibi azdır. Tarımı en çok İç Anadolu, Akdeniz (iç kesimleri) ve Güneydoğu Anadolu'da yapılır.

Tarlada Nohut**AYÇİÇEĞİ**

Endüstri bitkisidir. Çimlenme döneminde tahıldan daha fazla yağış ya da sulama ister. Son yıllarda, artan nüfus ve bu nüfusun sıvı yağ ihtiyacı paralelinde üretiminde önemli artışlar olmuştur.

Doğal yetişme alanı geniş olmasına karşın tarımı en çok Marmara'da ve özellikle Ergene Bölümü'nde yapılır. (Rekoltenin %80'i). Ayrıca İç Anadolu'da ve Orta Karadeniz'in iç kesimlerinde (Çorum, Tokat, Amasya yöresi) daha fazla olmak kaydıyla birçok yörede sınırlı olarak yetiştirilir.

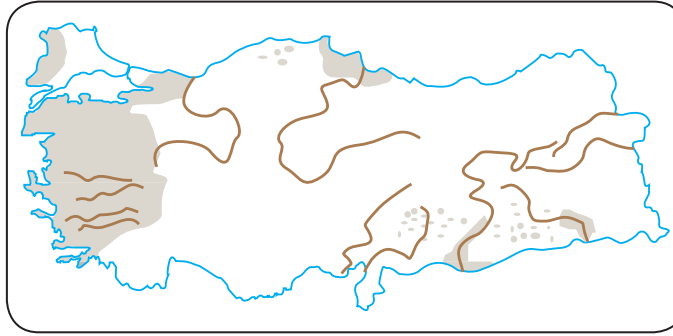
Ayçiçeği üretiminde bölgelerin payı (2012)**Ayçiçeği Tarlası****HAŞHAŞ**

Endüstri bitkisidir. Yaz sıcaklığı ve kuraklığı isteyen bu ürünün doğal yetişme alanı çok geniş olmasına rağmen kozasından elde edilen afyon, uyuşturucu özellik taşıdığından tarımı devlet izniyle yapılır, izinsiz ekilmesi suçtur. Tarımı İç Batı Anadolu'da (Afyon, Uşak) ve Göller Yöresi'nde yapılır. Yani devlet buralara izin verir.

Çiçek Açmış Haşhaş Tarlası**Yetiştirilmiş Haşhaş Tarlası**

tütün

LÜTFEN,
TÜTÜN VE
TÜTÜN
ÜRÜNLERİ
KULLANMAYINIZ.

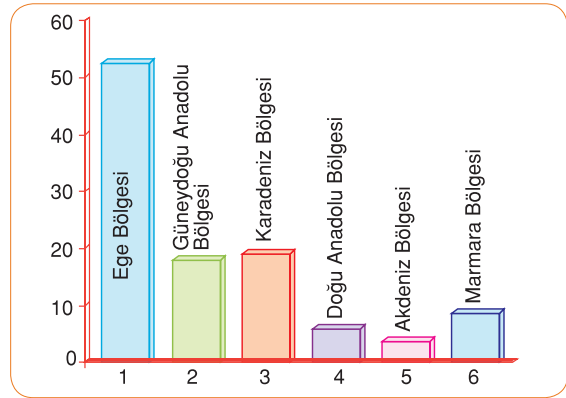
SİGARA HEM
SAĞLIĞIMIZA
HEM DE
EKONOMİMİZE
ZARAR VERİR.

Türkiye'de Tütün tarım alanları

Endüstri bitkisidir. Sebze türü bir bitki olduğundan bütün bölgelerimizde yetiştirilebilir. Tarımı devlet denetiminde yapılır. Tarımında ilk sırayı Ege Bölgesi alır. Onu sırasıyla Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, Marmara, Doğu Anadolu ve Akdeniz izler. İç Anadolu'da kaliteli tütünler yetiştirilemediği için bu bölgede tütün yetiştirilmesine devlet, öteden beri izin vermemiştir. Sağlığa zararlı olduğu için üretimi giderek azalmaktadır.

Yaş Tütün

Tütün üretiminde bölgelerin payı (2012)

SUSAM

Yüksek sıcaklık ve kuraklık ister. Tarımı en çok Akdeniz'de yapılır. Simit ve pasta yapımında kullanılır. Yağlı bir bitkidir.

Susamlı Simit

ANTEPFISTIĞI

Yüksek yaz sıcaklığı ve kuraklığı ister. Güneydoğu Anadolu'da yetiştirilir.

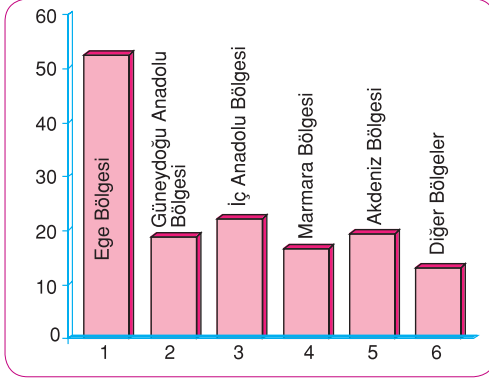
Antep Fıstığı Ağacı

üzüm

Odunsu olan gövdesi soğuğa karşı dayanıklıdır. Bu yüzden doğal yetişme alanı çok geniştir. Yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçtiği bölgelerin tümünde yetiştirilir. Tarımına elverişsiz yerler Karadeniz'in kıyı kesimi ve yükseltisi fazla olan yerlerdir.

Tarımı en çok Ege'de yapılır (Manisa ve çevresi üzümün en yoğun olarak yetiştirildiği yerlerdir.). Sonra sırasıyla İç Anadolu, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Marmara izler.

Türkiye, dünya üzüm üretiminde ilk sırada yer alır.

Üzüm üretiminde bölgelerin payı (2012)

Üzüm

KIŞ ILIKLIĞI İSTEYEN ÜRÜNLER

Bunlar don olayına karşı duyarlı olduklarından tarımları kıyı ovalarında yapılır. Karasal iklim bölgelerinde yetiştirilmezler.

MUZ

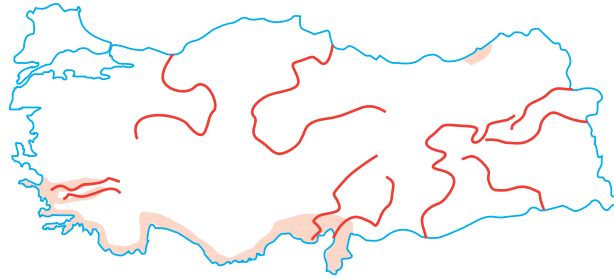
Tropikal iklimin bitkisidir. Doğal yetişme alanı çok dardır. Tarımı Akdeniz'de sınırlı bir alanda (Alanya - Anamur arasındaki bazı yerlerde) yapılır.

Muz Ağacı

NARENCİYE (TURUNÇGİL)

(Portakal, Mandalina, Limon, Greyfurt)

Türkiye'de Turunçgil tarım alanları

Don olayına karşı çok duyarlıdır. Bu nedenle tarımları sıcaklığın yıl boyunca 0°C'nin üzerinde olduğu yerlerde yapılır. Tarımı en çok Akdeniz'de (%90) sonra Ege'de (%9) yapılır. Sınırlı olarak da Doğu Karadeniz'de (Rize civarında %1) yetiştirilir. En çok portakal yetiştirilirken onu mandalina, limon ve greyfurt izler.

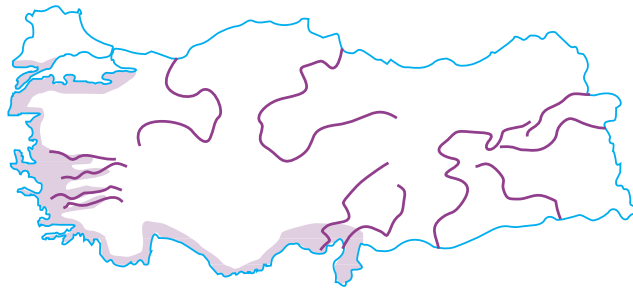

Turunçgil

Turunçgil Bahçesi

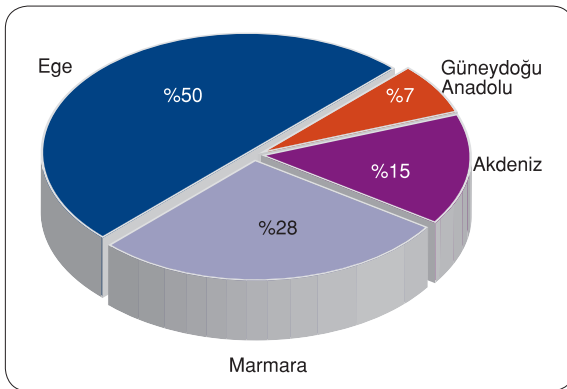
ZEYTİN

Türkiye'de Zeytin tarım alanları

Don olayına karşı, narenciyeye göre daha az duyarlıdır. Bu nedenle doğal yetişme alanı narenciyeden daha geniştir. Akdeniz iklimini en iyi tanıtan bitkidir. Bu yüzden iklimi görülen yörelerin tümünde yetiştirilir.

Tarımı en çok Ege'de (çok yoğun olarak Edremit Körfezi ve çevresinde) sonra Marmara'da (çok yoğun olarak Gemlik Körfezi'nde) yapılır. Akdeniz Bölgesi'nin iklimi bu ürüne elverişlidir. Ancak diğer ürünler tercih edildiğinden az yetiştirilir.

Zeytin üretiminde bölgelerin payı (2012)

Zeytin Ağacı

Sınırlı olarak da Güneydoğu Anadolu'nun Akdeniz'e komşu yerlerinde (Gaziantep ve Kilis'te) yetiştirilir.

Zeytinyağı ve sabun sanayisinin hammaddesidir.

İNCİR

Don olayına karşı daha az duyarlıdır. Tarımı en çok Ege'de (yoğun olarak Aydın Ovası'nda) sonra Akdeniz'de yapılır. Türkiye, incir üretiminde Dünya'da birinci sıradadır.

DİĞER ÜRÜNLER**ÇAY**

Nemliliğin fazla olduğu, bahar ve yazları yağışlı geçen iklimlerin bitkisi. Tarımı Doğu Karadeniz'de, Rize ve çevresinde, yüksekliği 500m'ye kadar olan yerlerde yapılır.

FINDIK

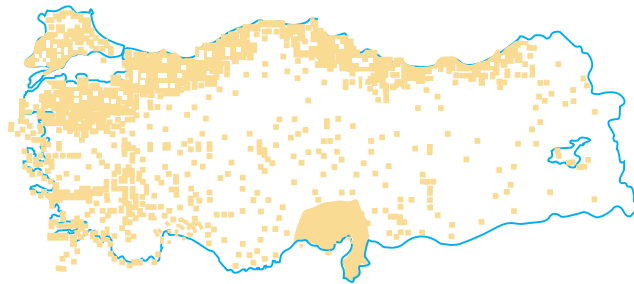
Karadeniz iklimini en iyi tanıtan bitkidir. Tarımı en çok Doğu Karadeniz'de Ordu - Giresun - Trabzon arasında yapılır. Ayrıca Batı Karadeniz'de ve Marmara'nın doğusunda İzmit Körfezi civarında 500 -600 m yükseltiye kadar yetiştirilmektedir.

Türkiye, fındık üretiminde dünya birincisidir.

Bu da Karadeniz ikliminin dünyada sınırlı bir alanda görüldüğünün kanıtıdır. Son yıllarda üretilen fındığın tamamı tüketilemediği veya dışsatımı yapılamadığı için 2010 yılından itibaren devlet tarafından fındık dikim alanları ve üretimi azaltılmaya çalışılmaktadır.

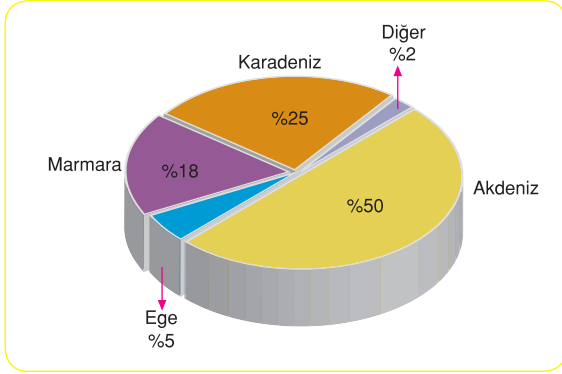
KİVİ

Dünya'da son 25 yılda üretimi yaygınlaşan bir meyvedir. Türkiye'de Rize, Trabzon, Ordu, Giresun; Zonguldak; Yalova, Bursa, Adapazarı ve Çanakkale'de şimdilik sınırlı olarak yetiştirilmektedir.

MISIR**Türkiye'de mısır tarım alanları****İncir****Fındık****Kivi**

Tahıl grubu içinde yer alır. Diğer tahılların aksine yazları yağışlı geçen ya da bol nemli olan yerlerde yetişir. Tarımı en çok Akdeniz Bölgesi'nde yapılır (Genelde ikinci ürün olarak yetiştirilir). Onu Karadeniz, Marmara ve Ege bölgeleri izler. Diğer bütün bölgelerimizde sulamayla sınırlı olarak yetiştirilir.

Doğu Karadeniz'de halkın temel besin maddesidir. Bu bölgede yetişen mısır, bölge halkı tarafından tüketildiğinden mısırın, bölgenin ticaretinde önemli yeri yoktur.

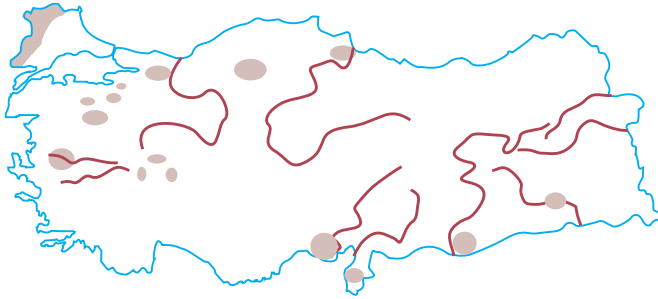

Mısır üretiminde bölgelerin payı (2012)

Mısır

PIRİNÇ (ÇELTİK)

Türkiye'de pirinç tarım alanlar

Yazları sıcak ve yağışlı geçen iklimlerin bitkisidir. Yazları yağışlı olmayan bölgelerde sürekli sulamayla da tarımı yapılabilir. Zeminde uzun süre su istediğinden eğimin çok az olduğu düz vadi tabanlarında yetiştirilir.

Tarımı en çok Marmara'da Meriç Havzası'nda yapılır. Sonra Karadeniz, Akdeniz, Ege ve Güneydoğu Anadolu'da yetiştirilir.

Pirinç ekim alanları tarlada oluşan çamurlu yapı nedeniyle sivrisinek gelişmesine uygun olduklarından sıtma salgınına önlemek için tarımı devlet gözetiminde yapılır. Aynı nedenle, büyük yerleşme yerlerinin yakınında pirinç tarımı yapılmasına izin verilmez.

Pirinç üretimimiz ihtiyacımızı karşılamaz. Pirinç ithal ederiz.

YERFISTIĞİ

Yumrulu bitkidir. Tamamına yakını Akdeniz'de yetiştirilir.

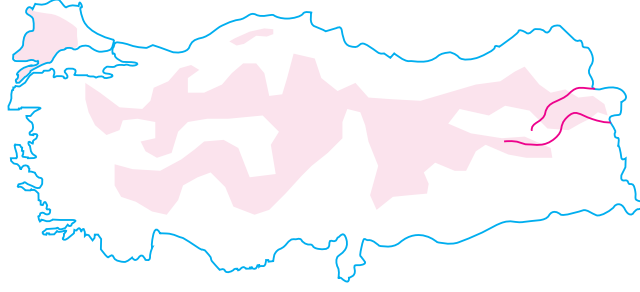

Pirinç Tarlası

Yer Fıstığı

ŞEKERPANCARI

Türkiye'de şekerpancari tarım alanları

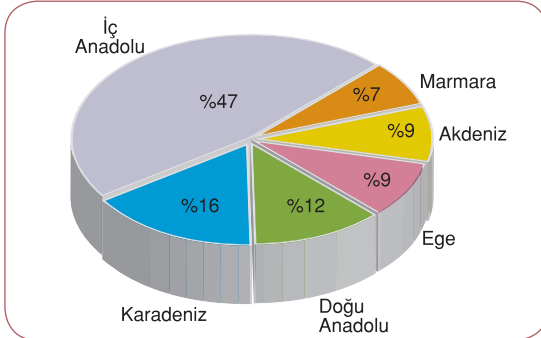
Endüstri bitkisidir ve yumru lu bitkidir. Türkiye'de tarım yapılan her yerde yetiştirilebilir. Ancak kıyı ovalarında (Adapazarı Ovası hariç) başka ürünler tercih edildiğinden, Güneydoğu Anadolu'da ise sulama olanakları çok kısıtlı olduğundan tarımı yapılmaz. Buralarda yetiştirilmesine devlet izin vermez.

Tarımı en çok İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu'da yapılır. Güneydoğu Anadolu hariç diğer bozkır iklim bölgelerinde yaygın olarak yetiştirilir.

Pancar söküldükten sonra çok fazla beklemeden işlenmelidir. Bu nedenle şeker fabrikaları pancar tarımının yapıldığı yerlerde kurulur.

Fabrikaların ihtiyacı kadar pancar yetiştirilmesini sağlamak amacıyla tarımı devlet denetiminde yapılır.

Bu nedenle rekoltesinde ve fiyatında dalgalanmalar olmaz. Pancar artıkları küspe olarak kullanıldığından şeker fabrikalarının çevresinde ahır hayvancılığı gelişmiştir.

Şekerpancari üretiminde bölgelerin payı (2011)

Şekerpancari

KETEN - KENEVİR

İkisi de endüstri bitkisidir. Ketenin liflerinden kumaş, kenevirin liflerinden ip yapılır. Tarımları en çok Batı Karadeniz'de yapılır. Kenevir-den uyuşturucu elde edildiği için tıpkı haşhaşa olduğu gibi ekimi devlet iznine bağlıdır. İzinsiz ekmek suçtur.

YEM BİTKİLERİ

Hayvansal yem ihtiyacını karşılamak amacıyla yetiştirilen fiğ, koprunga, yonca, burçak, çayır gibi bitkilerdir. Arpa ve yulaf da hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Fiğ

Yonca

SOYA FASÜLYESİ

Yağ elde etmek için ve ekmek, mama gibi besinlerde katkı maddesi için üretilir. %90'a yakını Akdeniz Bölgesi'nde kalan kısmı Karadeniz Bölgesi'nde yetiştirilir.

Soya Fasulyesi**PATATES, SOĞAN, SARIMSAK...**

Yumrulu bitkilerdir. Az ya da çok Türkiye'nin her yerinde yetiştirilir. Doğal yetişme alanları çok geniştir. İstenirse tarım yapılan her yerde yetiştirilebilirler.

ELMA, AYVA, ARMUT, ERİK, KIRAZ, VIŞNE...

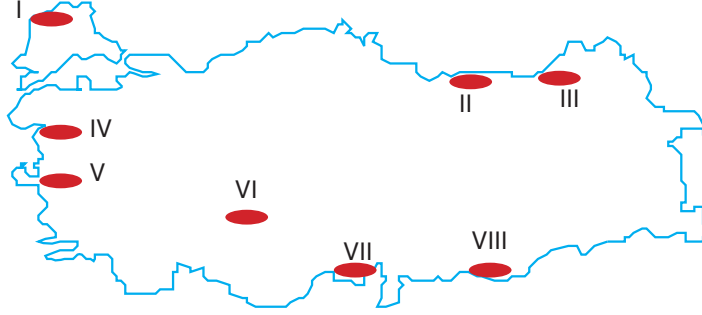
Meyve grubu içine giren bu ürünler de az ya da çok Türkiye'nin bütün tarım bölgelerinde yetiştirilir. Kış soğuğuna karşı dayanıklıdır.

KAYISI, BADEM, CEVİZ...

Soğuğa karşı dayanıklı olan bu ürünler de Türkiye'nin bütün tarım bölgelerinde yetiştirilir. Ancak, kayısı üretimi son yıllarda Malatya ve çevresinde önemli ölçüde yaygınlaşmıştır, Türkiye üretiminin yarısından fazlasını bu yöre karşılar, yaş ve kuru olarak dışsatımı da yapılmaktadır.

Kayısı

Etkinlik 14

Yukarıdaki haritada numaralanmış bölgelerde yoğun olarak yetiştirilen tarımsal ürünleri yazınız.

- I. V.
- II. VI.
- III. VII.
- IV. VIII.

Etkinlik 15

Aşağıdaki ifadelerin sonuna ifade doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

İFADELER	D	Y
1. Gübreleme tarımda verimi artırır.	☐	☐
2. Tarımda sulamanın artması köyden kente göçü artırır.	☐	☐
3. Zeytin, üzüm, haşhaş, tütün, incir Ege Havzası'nda yetiştirilir.	☐	☐
4. Mısır üretimi en çok Karadeniz kıyılarındadır.	☐	☐
5. Makineleşme tarımda verimi azaltır.	☐	☐
6. Türkiye Dünya'nın en büyük fındık üreticisidir.	☐	☐
7. İntansif tarım Türkiye'de hiçbir bölgede uygulanmaz.	☐	☐
8. Şekerpancarı, üzüm ve elma Türkiye'de doğal yetişme alanı geniş olan ürünlerdir.	☐	☐

Etkinlik 16

Aşağıdaki ifadelerde noktalı yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Portakal, mandalina, limon gibi ürün grubuna denir.
2. Doğu Karadeniz'de, Rize yöresinde soğuktan korunmuş yerlerde sınırlı olarak yetiştirilmektedir.
3. Pamuk, Türkiye'de en çok bölgesinde yetiştirilmektedir.
4. Sıtma hastalığına yol açtığı için ekimi devlet kontrolünde olan ürün tir.
5. Soğuk iklim koşullarına en dayanıklı meyve dir.
6. Türkiye'de en çok yetiştirilen tahıl dir.
7. Doğal koşullara bağlı olarak yapılan ilkel tarıma tarım denir.
8. Sulama, gübreleme, ilaçlama birim alandan elde edilen artırır.
9. Fındık, üzüm, incir, turunçgil yaptığımız ürünlerdir.
10. 2018'de hammaddesi şekerpancarı olan fabrikalarının büyük bölümü özelleştirilmiştir.
11. Modern tarım yöntemine tarım denir.
12. Kış mevsiminde kapalı ya da açık yerlerde yapılan sebze tarımına denir.
13. Kivi, son yıllarda kıyılarında yetiştirilmeye başlanmıştır.
14. Organik tarımda gübre kullanılmaz.
15. Tarlanın bir yıl ekilmeyip dinlendirilmesine denir.
16. Köyden kente göçün önemli nedenlerinden biri de tarımın dir.

1. Son yıllarda, Türkiye’de, tarımdaki gelişmelere bağlı olarak aşağıdakilerin hangisinde azalma olduğu söylenebilir?

A) Tarımsal etkinliklerin iklime bağımlılığında
B) Tarımsal ürünleri pazarlama olanaklarında
C) Tarımsal ürünlerin tüketiminde
D) Tarıma dayalı endüstri kuruluşlarının sayısında
E) Tarımdan elde edilen gelirden

2. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de tarımsal etkinliklerle ilgili doğru bir bilgidir?

A) Üretimi fazla olduğundan tahıl ürünlerinin çoğu dış ülkelere satılır.
B) Sulama olanaklarının artmasıyla birlikte pamuk üretiminde Güneydoğu Anadolu'nun payı artmıştır.
C) İklim koşulları nedeniyle şeker pancarı yalnızca iç bölgelerde yetiştirilir.
D) Tarımda makineleşmenin en yaygın olduğu alan Karadeniz Bölgesidir.
E) İklimi uygun olduğu için incir üretiminde Akdeniz Bölgesi ilk sıradadır.

- 3.

Bölgeler	Oran (%)
Akdeniz	100
Güneydoğu Anadolu	93
Marmara	77
Doğu Anadolu	64

Yukarıdaki tabloda dört bölgede yetiştirilen dört farklı ürünün, Türkiye üretimindeki payları verilmiştir.

Bu bilgilere göre tabloda, aşağıdaki ürünlerden hangisine yer verilmemiştir?

A) Tütün B) Kayısı C) Muz
D) Ayçiçeği E) Kırmızı mercimek

4. Türkiye'nin kıyı bölgelerinin tarımsal özellikleriyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Dışsatımda önemli payı olan tarımsal ürünlerin bir bölümü kıyı bölgelerde üretilmektedir.
B) Tarımsal sulamaya, Akdeniz Bölgesi'nde Ege Bölgesi'nden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.
C) Tarımsal etkinliklerin yıl boyunca en uzun süre yapıldığı yerler Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesimleridir.
D) Kıyı bölgelerinin tümünde, kuzey yamaçlardaki tarım alanlarının oranı güney yamaçlara göre daha azdır.
E) Bölge yüzölçümlerine göre ekili dikili alanlar oranının en fazla olduğu bölge Marmara Bölgesi'dir.

5. Akdeniz kıyılarında;

– Tarım ürünlerinin çeşitli olması
– Aynı tarladan yılda birden fazla ürün alınması
– Seracılık faaliyetlerinin gelişmesi

aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

A) İklim özelliklerine
B) Kıyı bölgesi olmasına
C) Karstik araziye sahip olmasına
D) Dağların uzanış doğrultusuna
E) Yüzey şekillerinin engebeli olmasına

6. Aşağıdaki ürünlerden hangisinin Türkiye’de doğal yetişme alanı diğerlerine göre daha geniştir?

A) Muz B) Fındık C) Zeytin
D) Kayısı E) Turunçgil

7. Tarım ürünlerinin doğal yetişme koşulları dikkate alındığında aşağıda verilen ürünlerden hangilerinin aynı ortamda yetişmesi daha zordur?

A) Tütün - Pamuk
B) Üzüm - İncir
C) Fındık - Buğday
D) Turunçgil - Zeytin
E) Arpa - Yulaf

8. Güneydoğu Anadolu Projesi gerçekleştirildiğinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sulama olanakları artacağına göre, bölgede aşağıdaki ürünlerden hangisinin ekim alanının genişlemesi **beklenemez**?

- A) Pamuk B) Mısır C) Ayçiçeği
D) Sebze E) Buğday

9. Yaz mevsimi yağışlı geçen yerlerde pamuk tarımı yapılamaz.

Aşağıdakilerin hangisi iklim koşulları bakımından yukarıda verilen durumla benzerlik gösterir?

- A) Karadeniz kıyılarında buğday yetiştirilememesi
B) Konya Ovası'nda tütün yetiştirilememesi
C) Iğdır Ovası'nda zeytinin yetiştirilememesi
D) Şekerpancarının kıyılarda yetiştirilmemesi
E) Gaziantep'te muzun yetiştirilememesi

10. Ekili dikili arazi oranının en yüksek olduğu bölge olmasına rağmen Marmara Bölgesi başka bölgelerden tarım ürünleri alır.

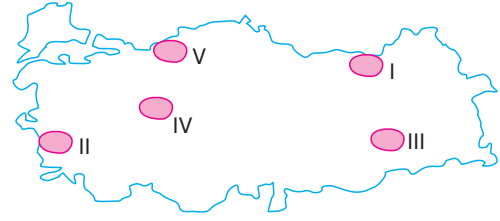
Bu durum aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

- A) Yetiştirilen tarım ürünlerinin çeşitli olmamasına
B) Kırsal nüfusun az olmasına
C) Toprakların veriminin düşük olmasına
D) Nüfusun yoğun olmasına
E) Tarım ürünlerinin dışarıya satılmasına

11. Türkiye'deki yetiştirme koşulları göz önüne alındığında, aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisi, kışları soğuk geçen yörelerde de yetiştirilebilir?

- A) Zeytin B) Fındık C) Muz
D) Üzüm E) Turunçgil

12.

Yazları sıcak ve kurak geçen yerlerde yetişen ve soğuğa dayanıksız olan bir kültür bitkisi, yukarıdaki haritada numaralanmış yörelerin hangisinde yetiştirilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. GAP tamamlandıktan sonra,

- I. Tahıl üretim alanlarının genişlemesi
II. Nadasa bırakılan tarım alanlarının daralması
III. Tarıma dayalı sanayi kollarının gelişmesi
IV. Bölgeden dışarıya göçün artması

gibi durumlardan hangilerinin gerçekleşebileceği **söylenemez**?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

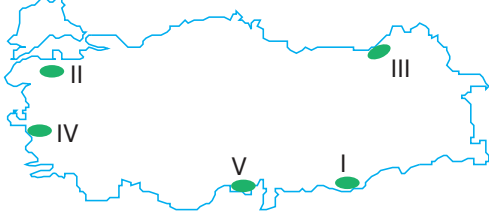
14. Türkiye tarımında makine kullanımının her yerde yaygın olmamasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

- A) Tarım arazilerinin dağınık ve parçalı olması
B) Makine fiyatlarının pahalı olması
C) Makineli tarımın verimi düşürmesi
D) Kırsal kesimde işgücünün ucuz olması
E) Engebeli arazinin yaygınlığı

15. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'de tarımı geliştirmede ve tarımsal ürün verimliliğini artırmada **en az** etkilidir?

- A) Sulama olanaklarını artırmak
B) Nitelikli tohum kullanımını yaygınlaştırmak
C) Gübre kullanımını artırmak
D) Yeni tarım alanları açmak
E) Tarımda makine kullanımını artırmak

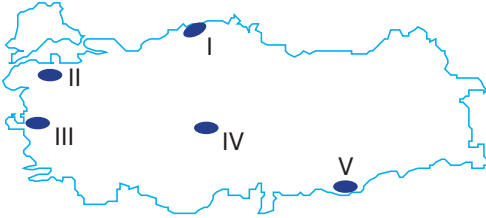
16. Bazı bölgelerde sulanabilir alanların artırılmasıyla yetiştirilen ürün çeşidinde ve üretim miktarında önemli artış olur.

Haritada numaralanmış yörelerden hangisinde sulanabilir alanların artırılmasıyla ürün çeşidi ve üretim miktarında en fazla artış görülür?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 17.

Yukarıdaki Türkiye haritasında numaralanmış yörelerden hangisinde, arazi engebeli, tarım alanları az ve parçalı olduğu için makineli tarım yaygın olarak **yapılamaz**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

18. Bazı ürünlerin toplandıktan sonra uzun süre bekletmeden işlenmesi gerekir.

Aşağıdaki ürünlerden hangisi için böyle bir zorunluluk **yoktur**?

- A) Domates B) Pamuk C) Çay
D) Şekerpancarı E) Üzüm

19. Türkiye'nin bazı bölgelerinde kış mevsiminde sıcaklıkların mevsim normallerinin altında geçmesi aşağıdaki ürünlerden hangisinin üretiminde olumsuz etki yapar?

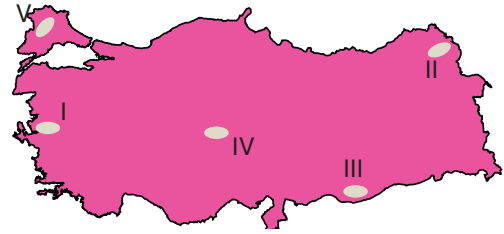
- A) Pamuk B) Zeytin C) Tütün
D) Şekerpancarı E) Ayçiçeği

20. I. Mısır
II. Mercimek
III. Buğday
IV. Fasulye

Yukarıdaki tarım ürünlerinden hangileri yazları kurak geçen bir bölgede yetiştirildiğinde sulamaya en fazla ihtiyaç duyar?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve IV
D) II ve III E) II ve IV

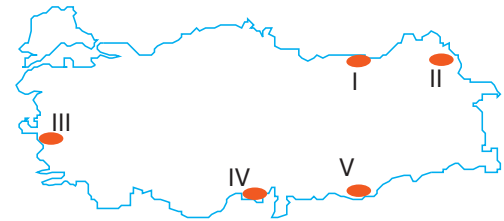
- 21.

Düşük kış sıcaklıklarından zarar gören bir tarım ürünü, yukarıdaki haritada numaralanmış yörelerden hangisinde yetiştirilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

22. Pamuk yazları kurak ve sıcak geçen yerlerde yetiştirilir.

Buna göre haritada numaralanmış yörelerden hangileri pamuk tarımına elverişli **değildir**?

- A) Yalnız III B) I ve II C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

1. Teknoloji ve sulama olanakları arttıkça, tarımsal etkinliklerde iklime bağımlılık azalmaktadır. B, C, D ve E seçeneklerinde verilenler artmaktadır.

YANIT A

2. A: Tahıl ürünlerinin tamamına yakını içeride tüketiriz. Dış ticaretimizde önemli payları yoktur.

B: Güneydoğu Anadolu'da pamuk üretiminin artmasının nedeni sulama olanaklarının artmasıdır. Doğru bir bilgidir.

C: Şekerpancarının daha çok iç kesimlerde yetiştirilmesinin nedeni iklim koşulları değildir. Kıyıların başka ürünlere ayrılmasıdır.

D: Karadeniz'in büyük bölümünde tarım makineleşmemiştir.

E: İncir en çok Akdeniz'de değil Ege'de yetiştirilir.

YANIT B

3. Akdeniz Bölgesi muzun %100'ünü, Güneydoğu Anadolu, kırmızı mercimeğin çok büyük bir bölümünü, Marmara, ayçiçeğinin %77'sini ve Doğu Anadolu da kayısının %64'ünü üretir.

Tütünle ilgili bir bölge verilmemiştir.

YANIT A

4. A, B, C ve E seçeneklerindeki ifadeler doğrudur.

Kıyı bölgelerinden Akdeniz, Ege ve Güney Marmara'da bakı durumu nedeniyle güneye bakan yamaçlarda tarım alanlarının oranı fazladır. Ancak Karadeniz kıyılarında kuzey yamaçlarda denizel iklim görüldüğü ve bu iklim tarıma daha elverişli olduğu için kuzey yamaçlarda tarım alanlarının oranı daha fazladır.

YANIT D

5. Akdeniz kıyılarının iklim özellikleri; tarım ürünlerinin çeşitli olmasına, yaz sezonu uzun olduğu için aynı tarladan birden fazla ürün alınmasına ve seracılığın gelişmesine neden olmuştur.

YANIT A

6. Verilen tarım ürünlerinden kayısı Türkiye'nin hemen her bölgesinde yetişir. Soğuğa da dayanıklıdır. Muz, fındık, turunçgil ve zeytin daha çok kıyı kesimlerde kışları ılık geçen yerlerde yetiştirilir.

YANIT D

7. Fındık ve buğdayın sıcaklık ve yağış istekleri farklıdır. Buğday sıcak ve kurak bölgelerde yetişirken fındık nemli ve ılık bölgelerde yetişebilir.

YANIT C

8. GAP'la birlikte sulamanın artacağı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde su ihtiyacı buğdaya göre diğer ürünlerde daha fazla olacağından bu ürünlerin ekim alanları genişler. Buğday için bu söz konusu değildir.

YANIT E

9. Pamuk yaz sıcaklığı ve kuraklığı isteyen bir tarım ürünüdür. Aynı şekilde buğday da yaz sıcaklığı ve kuraklığı istediği için yaz mevsiminin yağışlı geçtiği Karadeniz kıyılarında yetiştirilemez.

YANIT A

10. Marmara Bölgesi, Türkiye'nin nüfusu en fazla olan bölgesidir. Üretim tüketimi karşılamadığından diğer bölgelerden tarım ürünleri alınır.

YANIT D

11. Zeytin, fındık, turunçgil, muz kışların ılık geçtiği yörelerde yetiştirilirken üzüm kış soğuklarından etkilenmez.

YANIT D

12. Yazların sıcak ve kurak, kışların ılık geçtiği bir yörede yetişebilen bu bitki, yalnız Akdeniz ikliminin görüldüğü II. yörede yetişebilir.

YANIT B

13. GAP tamamlandıktan sonra tarımda sulama artacaktır. Bu yüzden tahıl üretim alanları genişlemez. Tarımda sulama ürün çeşidini ve verimi artıracığından bölge dışına göç olmaz. Sulama nadas alanlarını daraltır. Ürün çeşidi arttığı için tarıma dayalı sanayi kolları artar.

YANIT C

14. Yüzey şekillerinin engebeli olması, tarım arazilerinin dağınık ve parçalı olması makine kullanımını zorlaştırırken makine fiyatlarının pahalı olmasıyla beraber bazı yörelerde ucuz işgücünün varlığı makine kullanımının yaygınlaşmasını engellemektedir. Makineli tarım verimi düşürmez aksine verimi artırıcı etki yapar.

YANIT C

15. Türkiye'de tarımı geliştirmek ve tarımda verimi artırmak için modern tarım yöntemlerini uygulamak gerekir. Su sorununun yaşandığı yörelerde sulama yapmak, gübre kullanmak, nitelikli tohum kullanmak ve makine kullanımını artırmak verimi de artırır. Yeni tarım alanları açmak sadece tarım alanlarının yüzölçümünü artırır. Birim alandan alınan verimi artırmaz.

YANIT D

16. II, III, IV ve V numaralı yöreler deniz etkisine açık olduğundan buralarda nemlilik fazladır ve sulamaya duyulan ihtiyaç azdır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki I numaralı yörede yaz mevsimi çok sıcak ve kurak geçtiğinden buharlaşma şiddetlidir, tarımda sulamaya duyulan ihtiyaç fazladır. Sulama olanağının sağlanması tarım ürünü çeşitliliğini ve tarımsal üretimi çok fazla artırır.

YANIT A

17. Haritada verilen II nolu yöre Güney Marmara'da, III nolu yöre Kıyı Ege'de, IV nolu bölge İç Anadolu'da, V ise Güneydoğu Anadolu'da ve düzlüklerin ege men olduğu yerlerdedir. Bu yüzden buralarda makineli tarım yaygındır.

I nolu yöre ise Batı Karadeniz'dedir. Buralarda arazi engebeli olduğu için makineli tarım yaygın olarak yapılamaz.

YANIT A

18. Pamuk , hasat edildikten sonra işlenmesi gereken bir ürün değildir. Diğer ürünler ise belli bir sürede işlenmez ise bozulur ve ekonomik değerini yitirir.

YANIT B

19. Pamuk, tütün, ayçiçeği ve şekerpancarı ilkbaharda ekilip yaz mevsiminde hasat edilen ürünlerdir. Bu nedenle kış sıcaklıklarından etkilenmeleri söz konusu değildir.

Zeytin ise Akdeniz ikliminin bitkisidir, kışları ılık geçen yerlerde yetişir. Ağaç olduğundan düşük sıcaklıklardan olumsuz etkilenir.

YANIT B

20. Buğday ve mercimek yazları kurak geçen bir yörede sulama yapılmadan da yetiştirilebilir.

Fasulye sebze türü bir bitkidir ve mutlaka sulama ister. Mısır da yetişme dönemi boyunca nemlilik veya sulama ister.

YANIT C

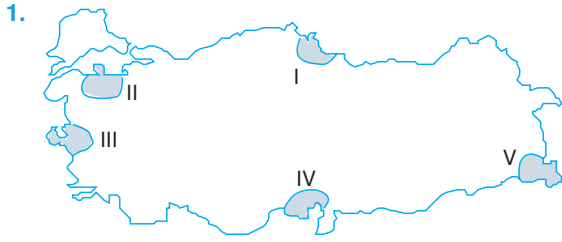
21. II, III ve IV'te ve Trakya'daki V numaralı yörede karasal iklim görülür, bu yüzden kışlar soğuk geçer.

Kıyı Ege'deki I numaralı bölümde ise Akdeniz iklimi görülür ve kışlar ılık geçer.

YANIT A

22. I ve II' de hem yaz sıcaklıkları düşüktür hem de yaz mevsimi yağışlı geçer. Kıyı Ege'deki III'te, Çukurova'daki IV'te ve Güneydoğu Anadolu'daki V'te pamuk yetiştirilecek kadar yüksek yaz sıcaklığı vardır ve yaz mevsimi kurak geçer.

YANIT B

Haritada gösterilen numaralanmış yörelerin hangisinde tarımda makine kullanımı **en azdır**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Türkiye'de toprağın verimini artırmak ve tarımı geliştirmek için aşağıdakilerden hangisi gereklidir?

- A) Üretici sayısını artırma
B) Sulama
C) Ağaçlandırma
D) Tarlaları eğime paralel sürme
E) Nadasa bırakma

3. Aşağıdaki yerlerin hangisinde, karşısında belirtilen tarım ürünü **yetiştirilemez**?

Yer	Ürün
A) Konya Ovası	Şekerpancarı
B) Adapazarı	Tütün
C) Bolu Yöresi	Turunçgil
D) Edremit Yöresi	Zeytin
E) Iğdır Ovası	Pamuk

4. Türkiye'de aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisi kuru tarım yöntemi ile yetiştirilebilir?

- A) Pamuk - Mısır
B) Pirinç - Yerfıstığı
C) Buğday - Arpa
D) Tütün - Pamuk
E) Pamuk - Pirinç

5. Aşağıda verilen yörelerin hangisinde, doğal koşullar zeytin tarımının yapılmasına olanak **tanımaz**?

- A) Küçük Menderes Ovası
B) Iğdır Ovası
C) Çukurova
D) Edremit Körfezi civarı
E) Antalya Ovası

6. Aşağıdaki ülkelerden hangisi, dışarıdan **daha fazla** tarım ürünü satın alır?

- A) Japonya
B) Nijerya
C) Fransa
D) Hollanda
E) İran

7. Sanayinin de gelişmiş olduğu Adana'da tarımın önemli bir gelir kaynağı olma özelliğini koruması, Adana'nın aşağıdaki özelliklerinden hangisi ile ilgilidir?

- A) Ulaşım yolları üzerinde bulunması
B) Nüfusunun yoğun olması
C) Geniş ve verimli tarım alanlarının olması
D) Akarsularının bol su taşıması
E) Kuzeyinde Toros sıradağlarının bulunması

8. Mersin ve Rize'de turunçgil yetiştirilmesi bu iki yörenin aşağıdakilerden hangisi bakımından benzer olduğunu gösterir?

- A) Kış ılıkılığı
B) Yıllık sıcaklık ortalaması
C) Yaz sıcaklığı
D) Yıllık yağış miktarı
E) Ekvator'a uzaklık